

SOCIALENHETEN

Kommunernas insatser för personer med psykiska funktionshinder

Stadsdelsnämnden Lundby i
Göteborgs kommun

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALAND

2003:50

Kommunernas insatser för personer med psykiska funktionshinder

Stadsdelsnämnden Lundby i
Göteborgs kommun

Publikation 2003:50

ISSN 1403-168X

Rapporten sammanställd av Cristina Foconi och Kerstin Smedberg.

Produktion: Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Socialenheten

Tryck: Länsstyrelsen Västra Götalands Repro, Vänersborg

Innehållsförteckning

Länsstyrelsens bedömningar i sammanfattning

- 1. Bakgrund**
- 2. Tillsynens inriktning och syfte**
- 3. Vad har granskats och hur?**
 - 3.1 Valda granskningsområden
 - 3.2 Metod
- 4. Hur ska rapporten läsas?**
 - 4.1 Läsanvisningar
 - 4.2 Begrepp
- 5. Beskrivning av stadsdelsnämnden Lundby**
- DEL A Länsstyrelsens granskning av kommunens planering och uppbyggnad av verksamheter och insatser**
- 6. Kommunens kännedom om och information till personer med psykiska funktionshinder**
- 7. Kommunens mål och planer**
 - 7.1 Politiska mål och verksamhetsplan på övergripande ledningsnivå
 - 7.2 Mål, plan och uppföljning i verksamhet för boende
 - 7.3 Mål, plan och uppföljning i verksamhet för sysselsättning
- 8. Kommunens utbud av verksamheter och insatser**
 - 8.1 Vilka verksamheter för boende finns i kommunen?
 - 8.2 Tillgång till långsiktigt och anpassat boende
 - 8.3 Vilka verksamheter för sysselsättning finns i kommunen?
 - 8.4 Tillgång till alternativa insatser för sysselsättning

DEL B – Länsstyrelsens granskning av den enskildes rättssäkerhet handlägningsprocessen

- 9. Rättssäkerheten i handlägningsprocessen**
- 9.1 Handläggning av ansökan om insatser kring boendet
- 9.2 Handläggning av ansökan om insatser kring sysselsättningen

DEL C – Länsstyrelsens granskning av kvalitet och innehåll i handläggarnas arbete med enskilda individer

- 10. Handläggarnas stöd till enskilda personer med psykiska funktionshinder**
- 10.1 Hur beskriver de enskilda själva sina behov och stöd
- 10.2 Stödprocessen – Behovet av stöd till ett fungerande boendet
- 10.3 Stödprocessen – Behovet av stöd till lämplig sysselsättningen
- 10.4 Stödprocessen – Behovet av ett samordnat stöd kring helheten
- 10.5 Kontaktperson eller personligt ombud

DEL D – Länsstyrelsens granskning av kvalitet och innehåll i verksamheter för boende och sysselsättning

- 11. Granskade verksamhet för boende**
- 11.1 Kort beskrivning av Bautastensgatan
- 11.2 Miljö
- 11.3 Innehåll
- 11.4 Individuell planering

- 12. Granskad verksamhet för sysselsättning**
- 12.1 Kort beskrivning av Bjursläatts Torg 1
- 12.2 Miljö
- 12.3 Innehåll
- 12.4 Sammanfattande bedömning

DEL E – Länsstyrelsens granskning av kommunens inriktning mot brukarmedverkan och den enskildes självbestämmande och delaktighet

- 13. Kommunens kontakt med brukar- och anhörigorganisationer**
- 13.1 Information till brukar- och anhörigorganisationer
- 13.2 Synpunkter från brukar- och anhörigorganisationer

- 14. Brukarinflytande i verksamheter för boende och sysselsättning**
- 14.1 Möjlighet till brukarinflytande i verksamheter för boende och sysselsättning

- 15. Den enskildes möjlighet till självbestämmande och delaktighet**
- 15.1 Den enskildes självbestämmande i stödprocessen
- 15.2 Den enskildes självbestämmande i verksamheter för boende och sysselsättning

16. Bemötande

DEL F – Länsstyrelsens granskning av kommunens samverkan med andra berörda organisationer/myndigheter

- 17. Kommunens inriktning mot samverkan och samarbete med andra berörda organisationer och myndigheter**
- 17.1 Gemensamma mål, riktlinjer och verksamhetsformer på ledningsnivå
- 17.2 Samarbete kring enskilda individer
- 17.3 Samarbetsformer mellan verksamheter för boende och andra organisationer
- 17.4 Samarbetsformer mellan verksamheter för sysselsättning och andra organisationer

DEL G – Länsstyrelsens granskning av kommunens kvalitetsarbete och personalens kompetensutveckling

- 18. Kommunens kvalitetssystem och kvalitetsutveckling**
- 18.1 Kvalitetssystem för kommunens sociala verksamhet
- 18.2 Skriftliga riktlinjer och kvalitetsarbete på Bautastensgatan
- 18.3 Skriftliga riktlinjer och kvalitetsarbete på Bjursläatts Torg 1
- 19. Personalens kompetensutveckling**
- 19.1 Plan för personalens kompetensutveckling.
- 19.2 Handläggarnas möjlighet till handledning, vägledning och fortbildning
- 19.3 Personalens kompetens i verksamhet/er för boende och deras tillgång till handledning, vägledning och fortbildning
- 19.4 Personalens kompetens i verksamhet/er för sysselsättning och deras tillgång till handledning, vägledning och fortbildning

Länsstyrelsens bedömningar i sammanfattning

Socialstyrelsen och samtliga länsstyrelser genomför under åren 2001 till 2004 ett nationellt projekt för att granska kommunernas insatser för personer med psykiska funktionshinder. Ett fyrtiotal kommuner i landet har granskats utifrån en helhetsorienterad ansats. Stadsdelsnämnderna Lundby och Linnéstaden i Göteborgs kommun samt Vänersborg och Åmåls kommuner har valts ut i Västra Götalands län. Tillsynen har genomförts under 2002 och våren 2003 och omfattar kommunernas/stadsdelarnas övergripande planering av verksamheten för målgruppen, arbetet kring enskilda individer samt några verksamheter för boende och sysselsättning. Det nationella tillsynsprojektet syftar också till att utveckla tillsynens metoder och bedömningsgrunder. Därför har ett antal bedömningsgrunder formulerats för att ge kommunerna möjlighet till ökad insyn i tillsynens bedömningar. Dessa redovisas i rapporten tillsammans med Länsstyrelsens bedömning av kommunens verksamhet på olika områden.

Enligt socialtjänstlagen, SoL, skall socialnämnden verka för att människor med psykiska funktionshinder som möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och leva som andra. Liknande formuleringar finns i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. Den tillsyn som har genomförts utgår från psykiskt funktionshindrades behov av ett fungerande boende och meningsfull sysselsättning samt behovet av vård och stöd för den psykiska och fysiska hälsan. Det innebär att även samordningen av insatser har granskats. Tillsynen inkluderar vidare kommunens hälso- och sjukvård om än i begränsad omfattning. För granskningen av kommunens hälso- och sjukvård ansvarar Socialstyrelsens tillsynsavdelning. Resultatet från denna del av tillsynen redovisas i en delrapport som biläggs denna rapport.

Länsstyrelsens rapport och beslut delges stadsdelsnämnden Lundby, kommunstyrelsen samt stadskansliet.

Länsstyrelsens bedömningar i sammanfattning

Länsstyrelsen vill framhålla att det hos de handläggare och den personal i boende och sysselsättning som vi har mött i tillsynen finns god kompetens och starkt engagemang. Länsstyrelsen har upplevt en vilja hos personalen att lyfta fram och förbättra levnadsvillkoren för personer med psykiska funktionshinder.

Länsstyrelsen bedömer att stadsdelsnämnden Lundby uppfyller kraven på:

- att skaffa sig *kännedom* om de personer med psykiska funktionshinder som finns i stadsdelen,
- *informationsinsatser* om socialtjänstens insatser till personer med psykiska funktionshinder och på information och inhämtande av synpunkter från berörda brukar- och anhörigorganisationer,

- politiska mål för verksamheten samt verksamhetsplan för stadsdelsnämndens insatser till personer med psykiska funktionshinder,
- gemensamma mål för samverkan med psykiatrien samt gemensamma riktlinjer med psykiatrien vad gäller utskrivning från psykiatrisk heldygnsvård och gemensamma riktlinjer för en samordnad planering för enskilda individer,
- individens delaktighet i samarbete med andra aktörer för nio av de tio personer för vilka Länsstyrelsen har kunnat göra en bedömning,
- att uppmärksamma enskildas behov av stöd i sitt boende för åtta av de nio personer vars akter Länsstyrelsen har granskat,
- handledning, vägledning och fortbildning för handläggarna.

Länsstyrelsen bedömer att Bautastensgatan uppfyller kraven på:

- boendemiljön när det gäller fullvärdiga lägenheter, tillgänglighet och yttre miljö,
- verksamhetens innehåll och planering. Länsstyrelsen anser att det är positivt att verksamheten arbetar med att vidareutveckla innehållet i individuell planering,
- samarbete utifrån individens behov.

Länsstyrelsen bedömer att Bjurslättis torg 1 uppfyller kraven på:

- mål och plan för verksamheten,
- en variation i tillgången till alternativa insatser för sysselsättning,
- närhet, utrustning och i övrigt en för verksamheten anpassad miljö,
- innehåll, individuell anpassning och rehabiliterande inriktning,
- informationsinsatser till brukar- och anhörigorganisationerna.

Länsstyrelsen bedömer att såväl Bautastensgatan som Bjurslättis Torg uppfyller kraven på:

- individens delaktighet i utformningen samt i planering och uppföljning av insatser,

- individens delaktighet i utformningen samt i planering och uppföljning av insatser,
- möjlighet för deltagarna/de boende att påverka verksamhetens innehåll.

Länsstyrelsen bedömer att stadsdelsnämnden Lundby inte uppfyller ställda krav på följande områden:

- att stadsdelsnämnden Lundby inte uppfyller kraven på tillgång till anpassade bostäder,
- på rättssäkerhet i ansökan, utredning och beslut om boende för fyra av de nio personer vars akter Länsstyrelsen har granskat,
- på handläggningstid för fem av de nio personer vars akter Länsstyrelsen har granskat. I övriga akter framgår inte ansöknings- respektive beslutsdatum varvid en bedömning om tiden är relevant inte kan göras,
- att stadsdelsnämnden Lundby inte uppfyller kraven på individuell planering av insatser kring boendet för fem av de nio personer vars akter Länsstyrelsen har granskat. Bristen på den enskildes delaktighet samt otydliga planer gör att Länsstyrelsen anser att de individuella planeringarna är bristfälliga,
- att stadsdelsnämnden Lundby inte uppfyller kraven på antal boende i en bostad med särskild service enligt SoL,
- att Bautastensgatan inte uppfyller de krav som ställs om mål och plan för verksamheten,
- att Bautastensgatan inte uppfyller ställda krav på kvalitetsutveckling och skriftliga riktlinjer,
- att Bautastensgatan inte uppfyller ställda krav på regelbunden fortbildning och vägledning,
- att Bjursläatts Torg 1 inte uppfyller ställda krav på fortbildning.

Länsstyrelsens kommentarer i sammanfattning

I denna tillsyn har inte ingått en tillsyn av psykiatri, varken öppenvård eller slutenvård. Länsstyrelsen är inte tillsynsmyndighet över hälso- och sjukvården utan tillsynsmyndighet är Socialstyrelsens regionala tillsynsenhet.

Psykiatrins vårdinsatser har stor betydelse för målgruppen och påverkar behovet och utformningen av insatserna från socialtjänsten. En god samverkan gagnar såväl den enskilde som socialtjänstens och psykiatrins verksamheter.

Ett problem som har omnämnts i några av de samtal som Länsstyrelsen har haft med personal i verksamheterna är svårigheterna att få till stånd vård enligt lagen om psykiatrisk tvångsvård, LPT. Svårigheterna ligger enligt de intervjuade dels i att få tillgång till läkare för vårdintygsbedömning dels att den enskilde om han väl kommer till sjukhus får vända för att kriterierna inte uppfylls i bedömningsögonblicket trots socialtjänstens beskrivningar av en synnerligen svår situation.

SoL bygger liksom LSS på frivillighet och den enskildes önskemål om insatser. Det är aldrig möjligt för socialtjänsten att tvinga på den enskilde omsorg eller vård trots uppenbart behov. Svårt psykiskt sjuka kan fara mycket illa och kan vara en fara både för sitt eget och andras liv t.ex. sakna bostad, mat, avstå medicin, inte önska kontakt med vare sig socialtjänst eller hälso- och sjukvård.

Förutom i LSS 9 § punkt 9 framgår det av 5 kap 7 § SoL att kommunen *skall* inrätta bostäder med särskild service för de som på grund av fysiska eller psykiska funktionshinder och andra som möter betydande svårigheter i sin livsföring, behöver ett sådant boende. *Bostad med särskild service är den enskildes hem och kan inte betraktas som en tillfällig bostad.*

Bristen på bostäder med särskild service för psykiskt funktionshindrade är mycket stor i Göteborg. Detta leder till att många hänvisas till t.ex. Altbo-boenden som sällan motsvarar den psykiskt funktionshindrades behov av bostad med individuellt anpassat stöd.

Stadsdelsnämnden Lundby har uppgivit att bostadsfrågan inte är permanent löst för 82 personer med psykiska funktionshinder. Länsstyrelsen anser att det är helt oacceptabelt och att krafttag måste tas för att snarast lösa frågan om en permanent bostad med anpassat stöd för dessa personer.

Länsstyrelsen drar slutsatsen av de insamlade uppgifterna att den enskilde inte alltid har ansökt om det han/hon egentligen har behov av- såsom ett permanent bostad med särskild service- utan ansöker om och beviljas det som finns. Det är korttidsboenden av olika slag.

Länsstyrelsen anser att den *uppföljning* som görs av boendebeslutet för de personer som bor på Bautastensgatan av den enskilde kan tolkas som en *omprövning* av själva beslutet om boende. Att följa upp insatserna i boendet är däremot bra och eftersträvänsvärt. Länsstyrelsen vill framhålla att ett beslut om permanent boende inte kan eller skall tidsbestämmas.

Enligt 5 kap. 7 § SoL skall socialnämnden medverka till att den enskilde får meningsfull sysselsättning. Kommunerna i landet skiljer sig åt avseende biståndsbedömning av den enskildes behov av sysselsättning och i Göteborgs kommun biståndsbedöms inte sysselsättning. Länsstyrelsen tar inte ställning till frågan om sysselsättning generellt skall biståndsbedömas eller ej. Länsstyrelsen anser att det finns behov av fortsatta diskussioner på nationell nivå.

Länsstyrelsen vill dock understryka att den enskilde alltid har rätten att ansöka om bistånd och att en sådan ansökan skall utredas och prövas i sedvanlig ordning.

Länsstyrelsen vill göra nämnden uppmärksam på att ett system med beställar- och utförarorganisation påverkar insatsens innehåll eftersom beställaren inte alltid har möjligheten att i tillräcklig utsträckning medverka i utformandet av insatsen. Länsstyrelsen anser att det är viktigt att tydliggöra om det är beställaren eller utföraren som ansvarar för innehållet och kvalitén i insatsen särskilt när det gäller beslut om bostad med särskild service som kan vara en livslång insats.

1. Bakgrund

Psykiatrireformen trädde i kraft 1995 (Regeringens proposition 1993/94:218). Reformen syftade till att förbättra psykiskt funktionshindrades livssituation och öka deras möjligheter till gemenskap och delaktighet i samhället. Kommunernas ansvar för att planera och samordna de insatser som psykiskt funktionshindrade behöver förtydligades. Likaså kommunernas ansvar för att utveckla boendeformer och verksamheter för sysselsättning. Av utvärderingen av psykiatrireformen (Rapport Socialstyrelsen 1999:1) framgår att psykiskt funktionshindrade personers livssituation har börjat uppmärksammas allt mer i kommunerna. På flera områden har dock reformen ännu inte fått avsedda effekter och implementeringen av reformen har kommit olika långt i landet.

Personer med psykiska funktionshinder tillhör en grupp som många gånger inte själva söker det stöd och den service de behöver och har rätt till. Det innebär ett särskilt ansvar för tillsynsmyndigheterna att följa hur kommunerna lyckas uppmärksamma gruppens behov och erbjuda adekvata insatser. Socialstyrelsen och samtliga länsstyrelser genomför under åren 2001 till 2004 ett gemensamt nationellt projekt för att granska om personer med psykiska funktionshinder får det stöd av socialtjänsten de har rätt till. En granskning av samtliga kommuners övergripande planering av sin verksamhet för målgruppen har genomförts under 2002. I ett fyrtiotal kommuner/stadsdelar har även en fördjupad granskning av den praktiska verksamheten genomförts. Stadsdelsnämnden Lundby är en av dem som är föremål för en fördjupad granskning.

2. Tillsynens inriktning och syfte

Enligt socialtjänstlagen skall socialnämnden verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra (5 kap.7 § SoL). Liknande formuleringar finns i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. Enligt denna lag skall kommunens verksamhet främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet. Målet skall vara att den enskilde får möjlighet att leva som andra (5 § LSS). De medel kommunen skall använda för att nå dessa mål anges endast undantagsvis. Det innebär att enskilda kommuner har stor handlingsfrihet att utforma sin verksamhet för målgruppen utifrån lokala förutsättningar. Samtidigt måste insatsernas kvalitet och innehåll på ett tydligt sätt relateras till de övergripande målen för att personer med psykiska funktionshinder skall få möjlighet till ökad delaktighet i samhällslivet. Ur ett tillsynsperspektiv är därför kvalitet och innehåll i verksamheten av stor betydelse. Likaså den enskildes rättssäkerhet och principen om lika möjligheter till stöd och service.

Den genomförda tillsynen har en bred och helhetsorienterad ansats. Det motiveras dels av att personer med psykiska funktionshinder har svårigheter på flera livsområden, dels av den mångfald av verksamheter och tjänster enskilda kommuner bygger upp. Tillsynen utgår från målgruppens behov av socialtjänstens insatser på några centrala områden. Det gäller ett fungerande boende, meningsfull sysselsättning, vård och stöd för sin hälsa samt behovet av samordnade insatser från kommun och landsting.

Tillsynen omfattar vidare kommunens verksamhet på flera nivåer; hur kommunen planerar verksamheten på ledningsnivå, hur arbetet ser ut kring enskilda individer samt kvalitet och innehåll i verksamheter för boende och sysselsättning. Även kommunens hälso- och sjukvård ingår, om än i begränsad omfattning, i denna tillsyn. En helhetsorienterad tillsyn förväntas leda till att brister på flera områden av kommunens verksamhet blir uppmärksammade vid samma tillfälle och därmed åtgärdade i sin helhet.

Projektets avsikt är även att utveckla och förbättra tillsynens metoder för att göra tillsynen tydligare och öka förutsägbarheten. Därmed får enskilda kommuner en ökad insyn i länsstyrelsernas arbetssätt och bedömningar. Möjligheten att jämföra tillsynens resultat mellan olika kommuner ökar också. Inom ramen för tillsynsprojektet har mer specifika krav på kommunens verksamhet formulerats. Kraven grundas på lagstiftningen och psykiatrireformens intentioner men också på den samlade kunskap som finns från olika utvärderingar.

Granskningen av stadsdelsnämnden Lundby är således en del av tillsynsmyndigheternas landsomfattande tillsyn över kommunernas insatser för personer med psykiska funktionshinder. Det innebär att resultatet av tillsynen i stadsdelsnämnden Lundby också kommer att ingå i en sammanställning av tillsynens resultat på nationell nivå.

3. Vad har granskats och hur?

Ett antal granskningsområden har valts med utgångspunkt i kommunernas ansvar för personer med psykiska funktionshinder. Tillsynen omfattar tre delundersökningar:

1. Granskning av kommunernas planering och uppbyggnad av verksamheter.
2. Granskning av rättssäkerheten i handlägningsprocessen och kvalitet och innehåll i handläggarnas arbete med enskilda individer.
3. Granskning av kvalitet och innehåll i verksamheter för boende och sysselsättning.

3.1 Valda granskningsområden

Kommunens/stadsdelsnämndens ansvar att nå de personer med psykiska funktionshinder som har behov av socialtjänstens insatser

Enligt Socialtjänstlagen skall socialnämnden göra sig förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen för människor med fysiska och psykiska funktionshinder samt i sin uppsökande verksamhet upplysa om socialtjänstens verksamhet på dessa områden (5 kap. 8 § SoL). En central uppgift för kommunen är således att finna de personer med psykiska funktionshinder som har behov av socialtjänstens insatser och erbjuda dem kommunens stöd. Denna uppgift är särskilt viktig med tanke på att målgruppen många gånger själva inte söker den hjälp de behöver.

Kommunens/stadsdelsnämndens ansvar för att planera sin verksamhet och bygga upp verksamhet och insatser för personer med psykiska funktionshinder

Enligt Socialtjänstlagen har kommunen en skyldighet att planera sin verksamhet för människor med psykiska funktionshinder (5 kap. 8 § SoL). En sådan planering är nödvändig för att målgruppen skall uppmärksammas och för att nödvändiga resurser skall avsättas. Planeringen bör utgå från kunskap om målgruppens behov och förutsättningar och ha en hög grad av konkretion till vägledning för chefernas planering av olika typer av verksamheter. En planering av kommunens olika verksamheter är också nödvändig för att dessa skall kunna följas upp och anpassas efter nya behov och förutsättningar.

Socialnämnden skall vidare medverka till att den enskilde får en meningsfull sysselsättning och får bo på ett sätt som är anpassat efter hans eller hennes behov av särskilt stöd. Kommunen skall inrätta bostäder med särskild service för dem som behöver ett sådant boende. (5 kap. 7 § SoL). Personer med psykiska funktionshinder har mer eller mindre omfattande funktionshinder och varierande behov av stöd till ett fungerande boende, lämplig sysselsättning eller andra centrala insatser. Det stöd som byggs upp av kommunen skall både täcka målgruppens behov och vara tillräckligt varierat för att var och en skall få ett individanpassat stöd.

Kommunens/stadsdelsnämndens ansvar för att kommunens stöd till den enskilde är behovsstyrt och rättssäkert handlagt

För att stödet till enskilda individer skall leda till ökade möjligheter att delta i samhällets gemenskap och leva som andra, bör stödet utformas utifrån en helhetssyn på den enskildes behovssituation där sociala, fysiska, medicinska och psykiska behov beaktas. En individuell plan bör upprättas. En systematisk uppföljning av beslut, planer och insatser bör genomföras regelbundet och vid behov omprövas (SOSFS 1998:8 (S)). Handläggning av ärenden som rör enskilda samt genomförande av beslut om stödinsatser, vård och behandling skall dokumenteras (11 kap. 5 § SoL). Den som så önskar skall vidare ha möjlighet att få ett personligt stöd i form av kontaktperson.

Kommunens/stadsdelsnämndens ansvar för kvalitet och innehåll i verksamheter för boende och sysselsättning

Kommunen ansvarar för att medverka till att den enskilde får meningsfull sysselsättning och får bo på ett sådant sätt som är anpassat efter hans eller hennes behov av särskilt stöd. Det innebär att de verksamheter kommunen bygger upp skall ha en sådan kvalitet och ett sådant innehåll att de befrämjar de psykiskt funktionshindrades möjligheter till ökat deltagande i samhällets gemenskap. Verksamheterna bör därför ha en motiverande och rehabiliterande inriktning. Innehållet i kommunens verksamheter bör utformas utifrån kunskapen om målgruppens särskilda svårigheter. Insatserna inom ramen för verksamheten skall vidare individanpassas och skräddarsys efter var och ens behov och förutsättningar. Det är också viktigt att enskilda har tillgång till en särskild kontaktperson i verksamheten.

Kommunens/stadsdelsnämndens ansvar för att ha system för att fortlöpande säkra och utveckla kvaliteten i den sociala verksamheten såväl som i verksamheten för hälso- och sjukvård

För att kvaliteten ska kunna säkras och fortlöpande utvecklas är det viktigt att kommunen har ett system för planering, utförande, uppföljning och utveckling av kvaliteten i såväl verksamheten i stort som i verksamheter för boende och sysselsättning (SOSFS 1998:8 (S), SOSFS:24 (M)).

Kommunernas/stadsdelsnämndernas ansvar för att det finns personal med adekvat kompetens och personlig lämplighet i arbetet med personer med psykiska funktionshinder

För utförande av socialnämndens uppgifter skall det finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet (3 kap. 3 § SoL). Personalens kompetens i arbetet med personer med psykiska funktionshinder är viktig för att dessa skall få de insatser de behöver och har rätt till. Personalens kompetensutveckling skall därför uppmärksammas såväl på övergripande ledningsnivå som på enhetsnivå.

Kommunens/stadsdelsnämndens ansvar att samverka med både brukar- och anhörigorganisationer och personalens ansvar att samarbeta med enskilda brukare

Psykiatrireformen lyfter fram betydelsen av socialnämndens samverkan med brukar- och anhörigorganisationer. Det kan gälla såväl i nämndens uppsökande verksamhet som när kommunen planerar sina insatser för målgruppen (3 kap. 4 § SoL, 5 kap. 8 § SoL). På den individuella nivån skall socialnämndens insatser utformas och genomföras tillsammans med den enskilde (3 kap. 5 § SoL).

Kommunens/stadsdelsnämndens ansvar att samverka med psykiatrin och andra berörda myndigheter

Flera välfärdsaktörer har ett gemensamt ansvar för att personer med psykiska funktionshinder får ett samordnat stöd från samhället. Kommunerna har dock ett särskilt ansvar för att uppmärksamma behovet av samordnade insatser. För att detta skall vara möjligt krävs en samordning av resurser och regelverk på ledningsnivå och ett samarbete mellan personal från olika enheter och myndigheter/organisationer. Båda nivåerna är ömsesidigt beroende av varandra. En samordning på ledningsnivå är ingen garanti för att ett samarbete verkligen kommer igång på den operativa nivån. Likaså är ett samarbete mellan olika personalgrupper inte en garanti för ett hållbart samarbete över tid.

Ett välutvecklat samarbete på personell nivå riskerar att försvinna om inte samarbetet är legitimerat av ledningen för respektive organisation eller myndighet. Gemensamma mål, riktlinjer och former är en förutsättning för att samarbetet ska överleva på lång sikt (5 kap. 8 § SoL, 3 kap. 4 och 5 §§ SoL).

Kommunens hälso- och sjukvårdsansvar

Enligt hälso- och sjukvårdslagen skall det finnas en verksamhetschef som ansvarar för kommunens hälso- och sjukvård (29 § HSL). Inom det verksamhetsområde som kommunen bestämmer skall det även finnas en medicinskt ansvarig sjuksköterska (24 § HSL). För att säkerheten i vården skall kunna säkerställas skall kommunen ha rutiner för sin läkemedelshantering (SOSFS 2000:17).

3.2 Metod – tre delundersökningar

Granskning av kommunens planering av sin verksamhet för personer med psykiska funktionshinder

En enkät skickades till landets samtliga kommuner inklusive stadsdelsnämnden Lundby i januari 2002. Stadsdelsnämnden ombads att bifoga aktuella dokument till ett antal frågor. Det gällde politiska mål, verksamhetsplan, skriftliga riktlinjer för utskrivning eller permission från slutna psykiatrisk vård samt samordnad och individuell plan, gemensamma mål/policy för samverkan och plan för kompetensutveckling. Enkäten besvarades inte av stadsdelsnämnden och Lundbys uppgifter på planeringsnivå finns därför inte med i den nationella sammanställning som gjorts av Socialstyrelsen. Länsstyrelsen har dock inhämtat uppgifterna i efterhand.

Urval av kommuner för en fördjupad granskning

Den fördjupade tillsynen av kommunernas insatser för personer med psykiska funktionshinder har genomförts i ett urval av landets kommuner. Urvalet av kommuner skapar förutsättningar att på nationell nivå belysa frågan om psykiskt funktionshindrades tillgång till ett tillräckligt och anpassat stöd sju år efter psykiatrireformen.

Granskning av rättssäkerheten i handlägningsprocessen och kvalitet och innehåll i handläggarnas arbete med enskilda individer

Granskningen fokuseras på handläggarnas dokumentation av socialtjänstens insatser samt deras bedömning av enskildas behov, deras planering och uppföljning av insatser. Om insatserna eller stödet är tillräckligt och individanpassat ingår också i denna granskning. Däremot granskas inte arbetet med enskilda individer i utförarledet.

Urval av individer

Stadsdelsnämnden Lundby ombads att upprätta en lista på det antal psykiskt funktionshindrade som har stöd från socialtjänsten. Listan innehöll 238 personer. Ett slumpmässigt urval på 15 personer har sedan gjorts av Länsstyrelsen.

Metod för datainsamling

Information kring utvalda personer har insamlats från flera källor i syfte att få ett tillförlitligare underlag för Länsstyrelsens bedömningar. Individens akt har granskats utifrån en checklista. Den handläggare som har den huvudsakliga kontakten med individen har sedan via en enkät fått svara på ett antal frågor om individen. Dessutom har en kvalitativ intervju genomförts med de individer som tackade ja till att intervjuas.

Analys och bedömning

Den insamlade informationen har strukturerats och utgjort underlag för en bedömning på individnivå på ett antal områden. Eftersom granskningen baseras på ett slumpmässigt urval av individer skulle man kunna dra vissa slutsatser som kan gälla hela gruppen personer med psykiska funktionshinder, som har stöd från socialtjänsten. Länsstyrelsen har valt att inte dra generella slutsatser från individgranskningen eftersom bortfallet var för stort och intervjuerna skulle enligt överenskommen metod vara ostrukturerade och bygga på vad personerna valde att berätta.

Granskning av verksamheter för boende och sysselsättning

Urval av verksamheter

De verksamheter som granskats är Bautastensgatans gruppboende och daglig verksamhet på Bjursläotts Torg 1

Metod för datainsamling

Skriftligt material i form av mål och styrdokument såsom verksamhetsberättelse, verksamhetsplan, system för avvikelshantering och klagomål samt samverkansrutiner har inhämtats. Vid besök i verksamheterna har en strukturerad chefsintervju respektive gruppintervju med personalen genomförts. En checklista har använts för granskning av den fysiska miljön i verksamheterna. Två intervjuer med boende och fyra intervjuer med deltagare i sysselsättningen har också genomförts under besöken i verksamheterna.

Analys och bedömning

Den insamlade informationen har strukturerats och utgjort underlag för bedömningar av verksamheten på olika områden.

4. Hur ska rapporten läsas?

Länsstyrelsen har genomfört en omfattande granskning av stadsdelsnämnden Lundbys verksamhet för personer med psykiska funktionshinder. Granskningen omfattar både planeringen av verksamheten och arbetet i praktiken. Det innebär att rapporten blir omfattande för att en samlad bild av hela granskningen skall kunna ges. En delrapport som omfattar Socialstyrelsens granskning av kommunens hälso- och sjukvård på planeringsnivån bifogas denna rapport.

Denna rapport inleds med en sammanfattande redogörelse för Länsstyrelsens bedömningar och beslut. Den första delen av rapporten är en allmän beskrivning av stadsdelsnämnden Lundby och hur stadsdelsnämnden organiserat sin verksamhet för personer med psykiska funktionshinder. I den allmänna beskrivningen ingår även uppgifter om befolkningen och förväntat antal personer med psykiska funktionshinder i stadsdelsnämnden Lundby.

Redovisningen av länsstyrelsens granskning och dess resultat är indelad i sju delar. Det är sju delar som berör olika områden för granskningen, se innehållsförteckning Del A till Del G. För varje område redovisas Länsstyrelsens bedömningar från granskningen på planeringsnivå, granskningen kring enskilda individer samt granskningen av verksamheter för boende och sysselsättning. För varje område redovisas även Länsstyrelsens bedömningsgrunder och underlaget för varje bedömning under rubriken "Länsstyrelsens iakttagelser".

Begrepp som används i rapporten

Personer med psykiska funktionshinder

Enligt Socialstyrelsen utgörs målgruppen av personer som är 18 år och äldre med:

- psykisk störning/sjukdom som
- orsakar en funktionsnedsättning med
- förlust av förmåga (funktionshinder) i sådan grad att
- det inverkar på den dagliga livsföringen (sociala konsekvenser) som
- utan hjälp och stöd utvecklas till ett handikapp och
- att detta handikapp bedöms bli långvarigt (minst ett halvår).

I denna tillsyn av kommunens insatser för personer med psykiska funktionshinder avgränsas dock målgruppen till personer mellan 18 och 65 år som har någon form av stöd från socialtjänsten.

Verksamheter för boende

Beteckningen "verksamheter för boende" används i rapporten som ett samlingsbegrepp för olika typer av verksamheter som förmedlar stöd till ett fungerande boende för psykiskt funktionshindrade. En verksamhet avgränsas genom att en chef och viss personal är knutna till verksamheten. Olika typer av verksamheter kan vara:

- Verksamhet som förmedlar boendestöd (del av verksamhet inom hemtjänsten, boendestödsgrupper, trapphusboende),
- Bostad med särskild service enligt 5 kap. 7 § SoL eller 9 § LSS,
- Hem för viss annan heldygnsvård enligt 5 kap. 7 § SoL,
- Hem för vård eller boende (HVB) enligt 6 kap. 4§ SoL.

Verksamheter för sysselsättning

Beteckningen "verksamheter för sysselsättning" används i rapporten som ett samlingsbegrepp för olika typer av sysselsättningsverksamheter. En verksamhet avgränsas genom att en chef och viss personal är knutna till verksamheten. Olika typer av verksamheter kan vara:

- Daglig verksamhet enligt LSS,
- Dagverksamhet (träffställe) enligt 3 kap. 6 § SoL,
- Dagverksamhet (mer strukturerat innehåll med arbetsliknande inslag) enligt 3 kap. 6 § SoL,
- Rehabiliteringsverksamhet i samverkan med andra huvudmän enligt 2 kap. 6 § SoL.

5. Beskrivning av stadsdelnämnden Lundby

Hur många personer med psykiska funktionshinder har stadsdelnämnden kontakt med?

Inom stadsdelsnämnden Lundby bodde vid årsskiftet 2002/2003 22.701 personer mellan 19 och 64 år. Socialtjänsten hade i januari 2002 kontakt med 145 personer med psykiska funktionshinder som hade någon form av insats enligt SoL och/eller LSS. Av dessa var 77 män och 68 kvinnor. 25 personer var av icke-nordisk härkomst. Dessutom hade socialtjänsten kontakt med cirka 20 personer som inte hade någon insats trots att de, enligt socialtjänsten, hade behov av det.

Socialstyrelsen har uppskattat antal personer med psykiska funktionshinder i befolkningen i befolkningen som är 18 år och äldre.

Storstad: 0,96% av befolkningen 18 år och äldre

Övriga landet: 0,56% av befolkningen 18 år och äldre

Totalt: 0,63% av befolkningen 18 år och äldre

(Källa: Socialstyrelsen följer upp och utvärderar 1998:4, sid 40)

Hur organiserar stadsdelnämnden sitt arbete för personer med psykiska funktionshinder?

Stadsdelsnämnden Lundby ansvarar för de insatser som ges till personer med psykiska funktionshinder i Lundby. Insatser till personer med psykiska funktionshinder ligger organisatoriskt under individ- och familjeomsorgen. Stadsdelnämnden har ansvaret för hemsjukvård till och med sjuksköterskenivå för personer med psykiska funktionshinder i ordinärt boende. Under hösten 2003 kommer en organisationsöversyn att göras.

I december 2002 fattade kommunfullmäktige i Göteborgs kommun beslut om införandet av fyra resursstadsdelsnämnder inom funktionshinderområdet, SDN Gunnared, SDN Centrum, SDN Älvsborg och SDN Backa.

Organisationsförändringen gäller från 2003-01-01. Resursnämnderna skall samordna och planera bostäder med särskild service d.v.s. biståndsprovat boende för personer med funktionshinder enligt SoL och LSS, korttidsverksamhet och sysselsättning för samtliga funktionshindergrupper. De skall också förmedla bostäder och sysselsättningsplatser samt arbeta med metod- och kompetensutveckling inom stadsdelarnas funktionshinderverksamhet.

Stadsdelsnämnden Älvsborg skall för hela staden handlägga begäran om förhandsbesked rörande funktionshindrade. Aktivitetshusen kommer att bli resursnämndsfinansierade.

DEL A

Planering och uppbyggnad av verksamheter

6. Stadsdelsnämndens kännedom om och information till personer med psykiska funktionshinder

Länsstyrelsens bedömningsgrunder

Kommunen skall genom inventering eller på annat godtagbart sätt inhämta uppgifter om antal personer med psykiska funktionshinder och deras behov. Inventeringen bör vara regelbunden och göras i samverkan med psykiatri.

(5 kap. 8 § SoL och 15 § punkt 1 LSS)

Kommunen skall informera om det stöd och den service som erbjuds personer med psykiska funktionshinder. Information bör vara regelbunden samt tillräckligt bred och träffsäker.

(3 kap. 1 och 4 §§ SoL, 5 kap. 8 § SoL och 15 § punkt 3 LSS)

Uppfyller kraven:

- Kommuner som i samverkan med psykiatri gjort en inventering under de senaste 7 åren innehållande antal personer, kön, ålder, boende och sysselsättning alternativt skaffat sig kännedom om målgruppen på annat sätt och i godtagbar omfattning.
- Kommuner som har genomfört informationsinsatser under de senaste året och använt sig av mer än en informationskanal.

Länsstyrelsens bedömning

Uppfyller kraven

- på att skaffa sig *kännedom* om de personer med psykiska funktionshinder som finns i stadsdelen.
- på *informationsinsatser* om socialtjänstens insatser till personer med psykiska funktionshinder.

Länsstyrelsens iakttagelser

Enligt stadsdelsnämndens svar på planeringsenkäten har kontinuerliga inventeringar gjorts sedan 1997. Inventeringen har berört områdena kön, ålder, boende, sysselsättning, hälsosituation och försörjningsform. Nästa inventering planeras till 2004.

Riktade informationsinsatser görs kontinuerligt varje månad på träffpunkter /daglig sysselsättning där socialsekreterare närvarar för att besvara frågor.

Information har även lämnats via massmedia.

7. Stadsdelsnämndens mål och planer för personer med psykiska funktionshinder

7.1 Politiska mål och verksamhetsplan på övergripande ledningsnivå

Länsstyrelsens bedömningsgrunder

Kommunen bör ha mål för sin verksamhet på politisk nivå samt en verksamhetsplan som stöd för personal på olika nivåer i organisationen.

(5 kap. 8 § SoL, SOSFS 1998:8)

Uppfyller kraven:

- Kommuner som har politiska mål i skriftlig form
- Kommuner som har en skriftlig verksamhetsplan med lokal prägel och som fokuserar på frågor som har betydelse för målgruppen.

Länsstyrelsens bedömning

Uppfyller kraven

- på politiska mål för verksamheten för personer med psykiska funktionshinder.
- på en verksamhetsplan för kommunens insatser till personer med psykiska funktionshinder.

Länsstyrelsens iakttagelser

Stadsdelsnämnden har angivit att det finns en skriftlig policy och skriftliga mål på politisk nivå. Det finns en inriktningsplan för personer med psykiska funktionshinder för region Hisingen, daterad 2001-06-14, framtagen av stadsdelsförvaltningarna på Hisingen, Västra Götalands Sjukvård, Sahlgrenska universitetssjukhuset, Området Östra /Psykiatri och primärvården på Hisingen.

Inriktningsplanen skall vara en vägledning för personalen. Planen beskriver hur långt arbetet med projekten i regionplanen har framskridit. I inriktningsplanen anges följande målsättning:

- att den enskilda människan valfrihet är utgångspunkt för insatserna,
- att den enskilda människans funktionsförmåga och möjlighet att leva ett så normalt liv som möjligt ökar vad det gäller boende, socialt nätverk, dagliga aktiviteter och arbete,
- Att en optimal anpassning av insatser sker efter den enskilda människans behov.

I planen anges ansvarområdena för stadsdelsförvaltningarna, primärvården respektive psykiatrien samt deras gemensamma ansvar.

7.2 Mål, plan och uppföljning i verksamhet för boende, Bautastensgatan 15.

Länsstyrelsens bedömningsgrunder

En verksamhet för boende skall ha en plan för verksamheten med angivna mål som kontinuerligt följs upp. Målen och de medel verksamheten har till sitt förfogande skall utgå från psykiatrireformens intentioner och de boendes behov av ett fungerande boende samt konkretiseras efter den typ av verksamhet det gäller.

(5 kap. 7 och 8 §§ SoL, SOSFS 1998:8 (S))

För att uppfylla de krav som ställs skall:

- verksamheten ha en plan med konkreta mål som tydliggör sambandet mellan mål, medel och resurser
- angivna mål och medel utgå från de boendes behov av ett välfungerande boende och konkretiseras utifrån verksamhetens uppdrag
- planen ha följts upp minst en gång det senaste året
- planen vara känd av personalen i verksamheten

Länsstyrelsens bedömning

Uppfyller ej kraven

- Länsstyrelsen bedömer att Bautastensgatan inte uppfyller de krav som ställs om mål och plan för verksamheten.

Länsstyrelsens iakttagelser

Länsstyrelsens bedömning grundar sig på uppgifter från chef och personal. Enligt verksamhetschefen görs en verksamhetsplan i samband med budgetarbetet men denna plan saknar konkreta mål för verksamheten. Planen görs årligen men innehållet är inte känt av personalen.

Kommunfullmäktige har i sitt beslut om budget för år 2003 fastställt mål och inriktning för Göteborgs kommun. Stadsdelsnämnden Lundby har beslutat om lokala mål med utgångspunkt från ”Budget 2003”. Enligt denna har alla verksamhetschefer i Lundby i uppdrag att skriva en verksamhetsplan för den egna verksamheten, där nedbrutna och konkreta mål skall beskrivas.

7.3 Mål, plan och uppföljning i verksamheten Bjurslättstorg 1

Länsstyrelsens bedömningsgrunder

En verksamhet för sysselsättning skall ha en plan för verksamheten med angivna mål som kontinuerligt följs upp. Målen och de medel verksamheten har till sitt förfogande skall utgå från psykiatrireformens intentioner och deltagarnas behov av en lämplig sysselsättning samt konkretiseras efter den typ av verksamhet det gäller.

(5 kap. 7 och 8 §§ SoL, SOSFS 1998:8 (S))

För att uppfylla de krav som ställs skall:

- verksamheten ha en plan med konkreta mål som tydliggör sambandet mellan mål, medel och resurser
- angivna mål och medel utgå från individernas behov av en välfungerande sysselsättning och konkretiseras utifrån verksamhetens uppdrag
- planen ha följts upp minst en gång det senaste året
- planen vara känd av personalen i verksamheten

Länsstyrelsens bedömning

Uppfyller kraven

- Länsstyrelsen bedömer att Bjurslättstorg 1 uppfyller de krav som ställs om mål och plan.

Länsstyrelsens iakttagelser

Enligt verksamhetens chef finns konkreta mål för verksamheten. Det finns en plan för att uppnå målen. Årlig uppföljning och revidering av verksamhetsplanen sker. Via ett avtal som följs upp bestäms aktiviteter med den enskilde.

Personalen har tillsammans med metodutvecklare arbetat fram övergripande målsättning för verksamheten utifrån psykiatrireformens och kommunens intentioner. Målen är att:

- erbjuda sysselsättning som kan leda till arbetsrehabilitering
- förmedla hopp och stödja växandet till ett självständigt liv
- deltagarna skall kunna överblicka och konkret påverka verksamheten
- deltagare och personal skall gemensamt fatta beslut
- skapa goda kontaktytor med psykiatrin och andra grupperingar inom den sociala sektorn.

Kopplingen mellan mål, medel och resurser kan enligt Länsstyrelsens bedömning göras tydligare mellan de olika planerna som verksamhetschefen och personalgruppen gör. Detta gäller även personalgruppens övergripande målsättning.

8. Stadsdelsnämndens utbud av insatser

8.1 Vilka verksamheter för boende finns i stadsdelsnämnden

I inriktningplanen för Hisingen anges följande boenden: Gruppboendena Enekullegatan i Lundby (8 lägenheter) och Skälltorp i Backa (6 lgh), serviceboendet Bautastensgatan i Lundby (14 lgh) och Björken i Biskopsgården (6 lgh). För personer som också har missbruksproblematik finns Backavägen med fem platser och Kronan med tolv platser båda i Altbo's regi. Trettioåttio personer bor på korttids/jourboende och/eller i sjukhem i eller utanför Göteborg. I stadsdelsnämnden finns boendestödsteam.

Planering finns tillsammans med psykiatri att inrätta två gruppboendestäder för psykiskt funktionshindrade män respektive kvinnor med svåra missbruksproblem.

8.2 Tillgång till långsiktigt och anpassat boende

Länsstyrelsens bedömningsgrunder

Kommunen skall inrätta bostäder med särskild service för de personer med psykiska funktionshinder som har behov av ett sådant boende.
(5 kap. 7 § SoL, 9 § punkt 9 LSS, JO:s yttrande den 6 september 2000 om verkställighet)

Uppfyller kraven:

- Kommuner som verkställt alla beslut om bostad med särskild service inom tre månader
- Kommuner som endast undantagsvis placerar personer med psykiska funktionshinder under 65 år i äldreboende.

Länsstyrelsens bedömning

Uppfyller ej kraven

- Länsstyrelsen bedömer att stadsdelsnämnden Lundby inte uppfyller ställda krav på tillgång till anpassade bostäder.

Länsstyrelsens iakttagelser

Stadsdelsnämnden anger i planeringsenkäten att bostadsfrågan inte är löst för 82 personer med psykiska funktionshinder. Ingen av dessa personer bor i en permanent bostad. Lösningarna är mer eller mindre kortsiktiga. 44 personer är "långtidsplacerade" i lägenhet eller kollektivboende enligt SoL, 17 personer har korttidsboende, fem bor i jourboende, nio personer bor på hotell/vandrarhem, fyra bor hos anhöriga i avvaktan på boende och tre personer är uteliggare. Stadsdelsnämnden har inte preciserat vad som avses med "långtidsplacering".

Av de sju personer som Länsstyrelsen intervjuade saknade fyra permanent boende.

Länsstyrelsen konstaterar att det inte finns tillräckligt med bostäder anpassade för målgruppen.

Det framgår inte av enkätsvaret hur många av de åttiotvå som har ansökt om bostad med särskild service.

Enligt stadsdelsnämndens uppgifter hade inte någon person med psykiska funktionshinder väntat mer än tre månader på verkställighet av beslut om bostad med särskild service.

Länsstyrelsen vill i detta sammanhang understryka att socialtjänsten har en skyldighet att informera den enskilde om vilka möjligheter som finns och om rätten att ansöka om den insats som han/hon anser sig ha behov av. Det framgår inte av aktgranskningen att sådan information lämnas. Ansökan och beslut får inte begränsas till det som kommunen/stadsdelen kan erbjuda den enskilde.

Det är ur rättssäkerhetssynpunkt viktigt för den enskilde att beslut gällande olika former av boende inte är tidsbegränsade till sex månader när det inte handlar om ett korttids- eller jourboende.

Ingen av de personer vars akter granskats har beviljats insatser i form av bostad med särskild service enligt LSS. Länsstyrelsen vill understryka att en person som kan bedömas tillhöra personkretsen enligt LSS i första hand skall erbjudas insatser enligt denna lag eftersom det kan vara till fördel för den enskilde.

För att stadsdelsnämnden skall kunna planera bostäder måste nämnden få en korrekt bild av de reella behoven. Förutom i LSS 9 § punkt 9 framgår det av 5 kap 7 § SoL att kommunen skall inrätta bostäder med särskild service för de som på grund av fysiska eller psykiska funktionshinder och andra som möter betydande svårigheter i sin livsföring, behöver ett sådant boende. *Bostad med särskild service är den enskildes hem och kan inte betraktas som en tillfällig bostad.*

8.3 Vilka verksamheter för sysselsättning finns i kommunen

Stadsdelsnämnden Lundby anger Bjurslätts torg 1 som enda öppna och strukturerade verksamhet för sysselsättning. Samtliga aktivitetshus i Göteborg är dock öppna för personer från alla stadsdelar.

8.4 Tillgång till alternativa insatser för sysselsättning

Länsstyrelsens bedömningsgrunder

Kommunen skall kunna erbjuda ett utbud av alternativa sysselsättningar som är varierat och har en tydlig inriktning mot rehabilitering. Verksamheter för sysselsättning bör innehålla mer eller mindre arbetsliknande inslag och kommunen bör regelbundet inventera möjliga arbetsplatser på orten. (3 kap. 6 § SoL, 5 kap. 7 § SoL, 9 § punkt 10 LSS)

Uppfyller kraven:

- Kommuner som under det senaste året har kunnat erbjuda minst tre alternativa sysselsättningsmöjligheter.

Uppfyller mer än väl kraven:

- Kommuner som under det senaste året har kunnat erbjuda ett brett och varierat utbud av sysselsättning med ”karriärmöjligheter” och som gör en kontinuerlig inventering av möjliga arbetsplatser.

Länsstyrelsens bedömning

Uppfyller kraven

Länsstyrelsen bedömer att stadsdelsnämnden Lundby uppfyller ställda krav på en variation i tillgången till alternativa insatser för sysselsättning.

Länsstyrelsens iakttagelser

Göteborg kommun har som helhet ett relativt varierat utbud av olika former av sysselsättning och aktiviteter. Människor är inte bundna till sin stadsdel. Enligt den kartläggning som Länsstyrelsen gjorde år 2000 framgick dock att det kan finnas behov av träffpunkt/ syssel-sättning i mindre grupper i närheten av bostaden. Steget kan vara för stort att t.ex. ta sig till de större aktivitetshusen .

DEL B

Den enskildes rättssäkerhet i handläggningsprocessen

9. Rättssäkerhet i handläggningsprocessen

9.1 Handläggning av ansökan om insatser kring boendet

Länsstyrelsens bedömningsgrunder

Ansökan

Enligt dokumentationsskyldigheten skall en ansökan om boende, boendestöd dokumenteras. (11 kap 1 och 5 §§ SoL, 8 § LSS)

- För att uppfylla ställda krav på rättssäkerhet skall ansökan vara dokumenterad med vad som söks och vem som söker.

Utredning

En utredning skall finnas dokumenterad och innehålla beskrivning av funktionshindren och aktuell situation, behoven av insatser, vad som föranleder ansökan, vilka insatser som söks, sökandes egna önskemål och resurser samt förslag till beslut. (11 kap 1 och 5 §§ SoL)

- För att uppfylla ställda krav på rättssäkerhet skall utredningen minst innehålla vad som föranleder ansökan, vilka insatser som söks och förslag till beslut.

Handläggningstid

Utredning skall inledas skyndsamt och genomföras utan dröjsmål och leda till beslut i rimlig tid. Rimlig tid är en månad i undantagsfall längre (7 § FL, 11 kap 1 § SoL).

- För att uppfylla ställda krav skall handläggningstiden i normalfallet inte överstiga en månad.

Beslut

Beslutet skall innehålla vad som sökts, vad som bifallits respektive avslagits och enligt vilken paragraf, när beslutet fattades och av vem. Om det är ett avslagsbeslut skall det innehålla motivering och besvärshänvisning. (4 kap 1 och 2 §§ 11 kap 8 § SoL, 9§ p 1-10 LSS)

- För att uppfylla ställda krav på rättssäkerhet skall beslutet minst innehålla vad som bifallits respektive avslagits och enligt vilket lagrum, om avslag motivering och besvärshänvisning.

Uppföljning av beslut

En systematisk uppföljning av beslut, planer och insatser, som berör den enskilde, bör göras och dokumenteras samt vid behov omprövas. När det gäller långtgående beslut som bostad med särskild service är det istället lämpligt att det i beslutet antecknas tid för uppföljning. (SOSFS 1998:8 (S))

- För att uppfylla ställda krav på rättssäkerhet bör uppföljnings/omprövningsdatum finnas dokumenterat.

Verkställighet av beslut

Beslut ska verkställas omgående. När det gäller bostad med särskild service måste beslutet verkställas inom rimlig tid, som får bedömas från fall till fall, men bör inte överskrida tre månader.

(16 kap 3 § sista st. och 11 kap 5 § SoL och 27 § sista st. LSS)

- För att uppfylla ställda krav på rättssäkerhet bör beslutet om boendestöd/hemtjänst och eventuellt andra insatser kring boendet ha verkställts inom en månad och beslutet om bostad med särskild service ha verkställts inom tre månader.

Länsstyrelsens bedömning

Uppfyller inte kraven

- på rättssäkerhet i ansökan, utredning och beslut om boende för fyra av de nio personer vars akter Länsstyrelsen har granskat.
- på handläggningstid för fem av de nio personer vars akter Länsstyrelsen har granskat. I övriga akter framgår inte ansöknings- respektive beslutsdatum varvid en bedömning inte kan göras om tiden är relevant.

Länsstyrelsens iakttagelser

Av de femton granskade akterna handlade nio om boende eller boendestöd, två gällde kontaktperson, i tre ärenden pågick motivationsarbete för att ta emot stöd och en akt avsåg ekonomiskt bistånd.

Av två akter framgick att den enskilde hade ansökt om kontaktperson och att en utredning hade inletts. Ärendena hade överlämnats till kontaktpersonsenheten i Göteborgs kommun. Handläggarna informerade efter ca 2 år per brev de två personer som ansökt, att kontaktperson inte hade kunnat rekryteras. Kontaktpersonsenheten rekryterade inte längre kontaktpersoner för vuxna. De sökande uppmanades att återigen ta kontakt med socialtjänsten om de var är intresserade av insatsen, i annat fall skulle ärendet avslutas.

Länsstyrelsen anser att det finns brister i handläggningen och dokumentationen som måste åtgärdas. Förfaringssättet kring handläggning och rekryteringen av kontaktpersoner är oacceptabelt och inte förenligt med gällande lagstiftning eftersom en ansökan skall följas av en skyndsam utredning och beslut.

En förändring har skett av ansvaret för rekrytering och genomförande av insatsen kontaktperson. I Stadsdelsnämnden Lundby ligger verkställigheten sedan en tid på en förste socialsekreterare. Det är enligt verksamhetschefen inte någon idealisk lösning. Det skulle vara en fördel om utförandet skulle ske samordnat för flera stadsdelar.

Länsstyrelsen drar slutsatsen av de insamlade uppgifterna att den enskilde inte alltid har ansökt om det han/hon egentligen har behov av- såsom ett permanent bostad med särskild service- utan ansöker och beviljas det som finns. Det framgår inte av dokumentationen att den enskilde har blivit informerad om olika boendeformer och därmed rätten att ansöka om det den enskilde vill ha.

Ingen av de personer vars akter granskats har beviljats insatser i form av bostad med särskild service enligt LSS. *Länsstyrelsen vill understryka att en person som kan bedömas tillhöra personkretsen enligt LSS i första hand skall erbjudas insatser enligt denna lag eftersom det kan vara till fördel för den enskilde.*

Länsstyrelsens bedömning av boendebeslut gällande Bautastensgatan

Efter tillsynsbesöket våren 2003 har Länsstyrelsen i oktober 2003 granskat nio utredningar och beslut som gäller de personer som har beviljats boende på Bautastensgatan av Lundby SDN. Besluten är fattade från och med år 1997 och framåt. Personerna har beviljats boende på Bautastensgatan enligt beslut om bostad med stöd (1 person), serviceboende (5 personer), särskilt boende för psykiskt funktionshindrade (2 personer) samt boende i servicelägenhet (1 person). De flesta besluten omprövas/uppföljs var sjätte månad men några gäller ett år. För flera personer framgår att Bautastensgatan har beviljats som en insats i avvaktan på en egen bostad med stöd. Bedömning har gjorts att personerna behöver det mer omfattande stöd som Bautastensgatan innebär under en period. Denna period blir ofta långvarig. Sex av de nio personerna har bott på Bautastensgatan i minst fyra år.

Länsstyrelsen anser att det inte är förenligt med SoL och LSS att personer som egentligen har behov av permanent boende, bor på korttidsbeslut. Den omprövning/uppföljning som görs av boendebeslutet är felaktig eftersom det av den enskilde kan tolkas som en omprövning av själva beslutet av boendet. Att följa upp insatserna i boendet är däremot bra och eftersträvänsvärt. Länsstyrelsen vill framhålla att ett beslut om permanent boende aldrig kan tidsbestämmas.

9.2 Handläggning av ansökan om insatser kring sysselsättningen

Länsstyrelsens bedömningsgrunder

Ansökan

Enligt dokumentationsskyldigheten skall en ansökan om sysselsättning dokumenteras.

(11 kap 1 och 5 §§ SoL, 8 § LSS)

- För att uppfylla ställda krav på rättssäkerhet skall ansökan vara dokumenterad med vad som söks och vem som söker.

Utredning

En utredning skall finnas dokumenterad och innehålla beskrivning av funktionshindren och aktuell situation, behoven av insatser, vad som föranleder ansökan, vilka insatser som söks, sökandes egna önskemål och resurser samt förslag till beslut.

(11 kap 1 och 5 §§ SoL)

- För att uppfylla ställda krav på rättssäkerhet skall utredningen minst innehålla vad som föranleder ansökan, vilka insatser som söks och förslag till beslut.

Handläggningstid

Utredning skall inledas skyndsamt och genomföras utan dröjsmål och leda till beslut i rimlig tid.

Rimlig tid är en månad i undantagsfall längre. (7 § FL, 11 kap 1 § SoL)

- För att uppfylla ställda krav på rättssäkerhet skall handläggningstiden i normalfallet inte överstiga en månad.

Beslut

Beslutet skall innehålla vad som sökts, vad som bifallits respektive avslagits och enligt vilken paragraf, när beslutet fattades och av vem. Om det är ett avslagsbeslut skall det innehålla motivering och besvärshänvisning. (4 kap 1 och 2 §§ 11 kap 8 § SoL, 9 § p 1-10 LSS)

- För att uppfylla ställda krav på rättssäkerhet skall beslutet minst innehålla vad som bifallits respektive avslagits och enligt vilket lagrum, om avslag motivering och besvärshänvisning.

Uppföljning av beslut

En systematisk uppföljning av beslut, planer och insatser, som berör den enskilde, bör göras och dokumenteras samt vid behov omprövas. (SOSFS 1998:8 (S))

- För att uppfylla ställda krav på rättssäkerhet bör uppföljnings/omprövningsdatum finnas dokumenterat.

Verkställighet av beslut

Beslut ska verkställas omgående. (16 kap 3 § sista st. och 11 kap 5 § SoL och 27 § sista st. LSS)

- För att uppfylla ställda krav på rättssäkerhet bör beslutet om sysselsättning ha verkställts inom en månad.

Länsstyrelsens bedömning

Det finns inga ansökningar och utredningar om sysselsättning eftersom det inte biståndsbedöms enligt socialtjänstlagen i Göteborg. Det är i regel inte möjligt att utläsa av dokumentationen om enskilda personer har givit uttryck för önskemål/behov eller ansökt om sysselsättning i någon form.

Enligt 5 kap.7 § SoL skall socialnämnden medverka till att den enskilde får meningsfull sysselsättning. Kommunerna i landet skiljer sig åt vad gäller biståndsbedömning av den enskildes behov av sysselsättning. Länsstyrelsen tar inte ställning till frågan om sysselsättning i olika former skall biståndsbedömas eller ej. Länsstyrelsen anser att det finns behov av fortsatta diskussioner på nationell nivå.

Länsstyrelsen vill dock understryka att den enskilde alltid har rätten att ansöka om bistånd och att en sådan ansökan skall utredas och prövas i sedvanlig ordning.

DEL C

Kvalitet och innehåll i handläggarnas arbete med enskilda individer

10. Handläggarnas stöd till enskilda personer med psykiska funktionshinder

10.1 Hur beskriver de enskilda själva sina behov, sina kontakter, den hjälp och det stöd de får av kommunen?

Av de 15 slumpmässigt utvalda personerna av totalt 238 som socialtjänsten definierade som personer med psykiska funktionshinder intervjuade vi sju personer. Åtta personer avböjde eller uteblev från planerade intervjumöten. Den intervjuade kvinnan och de sex männen är födda mellan 1953- 71. Eftersom intervjuerna enligt den överenskomna metoden skulle vara ostrukturerade och bygga på personernas berättelser så är variationen stor på vad berättelserna har handlat om.

Två personer bor i vanliga lägenheter, en bor i ett före detta enskilt vårdhem, en bor i bostad med särskild service, två personer bor i korttidsboende och en person var vid intervjutillfället på sjukhus men saknade bostad. Sex personer hade vid intervjutillfället önskemål om en annan bostad. De som bor inom socialtjänstens boenden har tidsbegränsade beslut.

En av de intervjuade uppger att när man bor i ett boende med fast avgift för hyra och mat ges ingen möjlighet att själv inköpa och laga sin mat. Ekonomin räcker inte till egna inköp och avdrag görs inte från den fasta kostnaden.

Två av de intervjuade besöker någon sysselsättning/aktivitetshus. En intervjuad vill ha en mer varierad sysselsättning än den som erbjuds. En av personerna har kontakt med socialtjänsten enbart för att få hjälp med någon form av sysselsättning. Några uttrycker att de inte kan eller är intresserade just nu av någon organiserad sysselsättning. Samtliga har pension eller sjukbidrag.

Samtliga sju personer som i intervjuerna uppger något om sjukvården säger att deras kontakt med psykiatri i stort sett är/har varit bra.

Ingen av de intervjuade uppger att de har någon insats enligt LSS.

Alla ger uttryck för att de i dagsläget är nöjda med socialtjänstens insatser trots att några tidigare kan ha upplevt att de inte har blivit lyssnade på.

Tre av de intervjuade har talat om sina barn. Två har regelbunden kontakt med sina små barn.

Några kommentarer från de intervjuade:

- Det ställs krav på skötsamhet för att man skall få bo kvar. Inga droger- inget ”nojigt” beteende – då åker man ut. Ingen skulle behöva gå utan bostad. Det skall finnas en fristad för alla utslagna människor, även missbrukare. Alla måste få två chanser.
- Lundby Hotell är jättebra. Frukost ingår. Man kan laga sin egen mat och umgås med de andra.
- På vissa ställen bor man bara. Man får ingen hjälp med de problem man har.
- Om man behöver kan man använda personalen till att gå promenader eller till städning.
- Det behövs nya friska fläktar inom psykiatrin. Det går inte att bota stress eller ångest genom att sitta i ett rum och prata. Man borde hitta andra former.
- Socialtjänsten har förstört mitt liv. De bara lyssnar – men det måste hända något, men min nuvarande socialsekreterare är bra.
- Det har gått på lösa boliner. Socialtjänsten vill väl men det har inte varit så mycket planering framåt.

10.2 Stödprocessen – Behovet av ett fungerande boende

Länsstyrelsens bedömningsgrunder

Personer med psykiska funktionshinder har rätt att få relevanta behov av boende/boendestöd uppmärksammade, planerade i sin helhet och få de insatser som motsvarar hans/hennes behov. Insatserna skall vara anpassade till individens förutsättningar och behov och följas upp regelbundet. (4 kap 1 § SoL, 5 kap. 7§ SoL, 9 § p. 9 LSS, 10 § LSS, 15 § p. 1 LSS, SOSFS 1998:8 (S))

För att uppfylla de krav som ställs skall:

- behovet av boende/boendestöd vara uppmärksammat och bedömt av handläggaren eller framgå tydligt av personakten. Den enskildes egna utsagor skall motsvaras av de behov som uppmärksammas.
- det finnas angivna mål och en tydlig planering som motsvaras av den enskildes egna utsagor.
- den enskilde få de insatser som han har behov av. Insatserna skall vara anpassade efter den enskildes situation och förutsättningar. Det skall framgå av den enskildes egna utsagor att insatserna är tillräckliga och anpassade till individens situation.
- en uppföljning av aktuella insatser och individens situation har genomförts minst en gång det senaste året. Den enskilde skall själv beskriva att hans behovssituation följs upp.

Länsstyrelsens bedömning

Uppfyller kraven

- på att uppmärksamma enskildas behov av stöd i sitt boende för åtta av de nio personer vars akter Länsstyrelsen har granskat,

- på uppföljning av genomförda insatser och den enskildes boendesituation för fem av de nio personer med psykiska funktionshinder vars akter Länsstyrelsen har granskat

Uppfyller inte kraven

- på individuell planering av insatser kring boendet för fem av de nio personer vars akter Länsstyrelsen har granskat. Bristen på den enskildes delaktighet samt otydliga planer gör att Länsstyrelsen anser att de individuella planeringarna är bristfälliga,
- på tillräckliga och anpassade insatser kring boendet för fem av de nio personer vars akter Länsstyrelsen har granskat.

Länsstyrelsens iakttagelser

Av de femton granskade akterna handlade nio om boende eller boendestöd. Av dessa nio personer saknar sex personer en permanent bostad. Tre vistas på härbärgen/hotell, två bor på korttidsboenden och en bor på f.d. enskild vårdhem. Vid tillsynstillfället fanns ingen planering eller ansökan om ett permanent boende men flera av de intervjuade uttryckte klart önskemål om detta. Länsstyrelsen vill åter påpeka den enskildes rätt att ansöka om bostad med särskild service eller hjälpas till en bostad med stöd.

10.3 Stödprocessen – Behovet av lämplig sysselsättning

Länsstyrelsens bedömningsgrunder

Personer med psykiska funktionshinder har rätt att få relevanta behov av sysselsättning uppmärksammade, planerade i sin helhet och få de insatser som motsvarar hans/hennes behov. Insatserna skall vara anpassade till individens förutsättningar och behov och följas upp regelbundet. (4 kap 1 § SoL, 5 kap. 7§ SoL, 9 § p. 9 LSS, 10 § LSS, 15 § p. 1 LSS, SOSFS 1998:8 (S))

För att uppfylla de krav som ställs skall:

- behovet av sysselsättning vara uppmärksammat och bedömt av handläggaren eller framgå tydligt av personakten. Den enskildes egna utsagor skall motsvaras av de behov som uppmärksammas.
- det finnas angivna mål och en tydlig planering som motsvaras av den enskildes egna utsagor.
- den enskilde få de insatser som han har behov av. Insatserna skall vara anpassade efter den enskildes situation och förutsättningar. Det skall framgå av den enskildes egna utsagor att insatserna är tillräckliga och anpassade till individens situation.
- en uppföljning av aktuella insatser och individens situation ha genomförts minst en gång det senaste året. Den enskilde skall själv beskriva att hans behovssituation följs upp.

Länsstyrelsens bedömning

Bedömning är inte aktuell eftersom sysselsättning generellt inte är en insats som biståndsbedöms i Göteborg. Osäkerheten är stor om vad handläggarna i realiteten har uppmärksammat men inte dokumenterat. Individuell planering saknas i regel när det gäller sysselsättning men det framgår av aktgranskningen att några personer har kontakt med socialtjänsten endast för detta behov.

Två av de intervjuade personerna var mycket nöjda med det stöd som de fick i att finna lämplig sysselsättning.

10.4 Stödprocessen – Behovet av samordnade insatser

Länsstyrelsens bedömningsgrunder

Personer med psykiska funktionshinder har rätt att få sina behov bedömda utifrån en helhetssyn på den psykiskt funktionshindrades situation, möjligheter och behov där sociala, fysiska, medicinska och psykiska behov beaktas. Behövliga insatser skall planeras och samordnas i en individuell plan som motsvarar den enskildes behov av socialtjänstens insatser. En systematisk uppföljning av beslut, planer och insatser bör genomföras regelbundet och vid behov omprövas.

(SOSFS 1998:8 (S), 10 § LSS)

För att uppfylla de krav som ställs skall:

- relevanta behov av boendestöd, sysselsättning samt vård för psykisk och fysisk hälsa ha uppmärksammats i sin helhet.
- den enskilde ha en individuell plan där insatserna från socialtjänsten samordnas i sin helhet
- uppföljningen av genomförda insatser ske på ett samordnat sätt.

Behovet av samordning har inte kunnat bedömas för fyra personer.

Länsstyrelsens bedömning

Uppfyller kraven

- Länsstyrelsen bedömer att stadsdelsnämnden Lundby uppfyller ställda krav på en tydlig orientering mot ett helhetsperspektiv för åtta av de elva personer vars akter Länsstyrelsen har granskat.
-

Länsstyrelsens iakttagelser

Länsstyrelsen anser att det är positivt att handläggarna samarbetar med ekonomienheten på ett bra sätt så att den enskildes behov av andra insatser än rent försörjningsstöd uppmärksammas i ett tidigt skede.

10.5 Kontaktperson eller personligt ombud

Länsstyrelsens bedömningsgrunder

Personer med psykiska funktionshinder har behov av att ha tillgång till en förtroendefull kontakt som är kontinuerlig över tid och bör därför erbjudas en sådan.

(3 kap 6 § SoL, 9 § p. 4 LSS, Prop. 1993/94:218)

- För att uppfylla ställda krav skall den enskilde ha möjlighet att få ett personligt ombud, personlig assistent, kontaktperson eller någon annan form av stödperson. Det skall framgå av den enskildes egna utsagor att det finns en person som han kan vända sig till med förtroende

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen anser att det inte går att dra några generella slutsatser ur materialet om möjligheterna att få personligt ombud, personlig assistent eller kontaktperson. Den fråga som ställs i enkäten är om den enskilde *har* en sådan kontakt. Länsstyrelsen har under rubriken handläggning gjort vissa påpekanden kring handläggning och rekryteringen av kontaktpersoner.

DEL D

Kvalitet och innehåll i verksamheter för boende och sysselsättning

11. Verksamhet för boende – Bautastensgatan

11.1 Beskrivning av verksamheten

Länsstyrelsen har besökt Bautastensgatan som är en bostad med särskild service enligt 5 kap 7§ SoL.

Målgrupp/antal boenden

På Bautastensgatan bor fjorton personer med psykiska funktionshinder, lika många män som kvinnor. Personer med missbruksproblem får inte bo här. Boendet riktar sig främst till personer som haft långvarig kontakt med psykiatri.

Personal

På Bautastensgatan arbetar sex behandlingsassistenter (5,25 årsarbetare). Personalen arbetar mellan klockan 8-17 på vardagarna samt två kvällar/vecka. På kvällarna finns stora möjligheter till olika aktiviteter med de boende. En personal kommer till Bautastensgatan på helgerna mellan 13-15 och övrig tid kan personal nås på en närliggande gruppboende. Verksamhetschefen är socionom och ansvarar också för andra boenden och en daglig verksamhet.

Vad erbjuder verksamheten

Innan inflyttning kommer den enskilde till Bautastensgatan på studiebesök tillsammans med socialsekreteraren eller en kontaktperson.

Stödet består i konkret hjälp med praktiska sysslor i individens bostad, fritids- och kulturaktiviteter och träning av förmågor för att kunna leva mer självständigt. Frukost lagas och äts tillsammans i gemensamhetslokalerna. Övriga måltider ansvarar den enskilde själv för, med eller utan personalstöd. Någon direkt sysselsättning kan inte erbjudas i boendet men personalen skall uppmuntra och motivera till sysselsättning. Flera av de boende åker till något aktivitetshus i Göteborg och någon studerar.

De tre boende som Länsstyrelsen intervjuat är nöjda med de insatser de får och önskar inga ytterligare.

11.2 Miljö

Länsstyrelsens bedömningsgrunder

Kommunen skall inrätta bostäder med särskild service för personer med psykiska funktionshinder. Boendet skall vara beläget så att de boende kan delta i samhällets gemenskap och leva som andra samt utformas så att en institutionsliknande boendemiljö kan undvikas.
(5 kap. 7 § SoL, 7 kap. 1 § punkt 2 och 3 SoL, 9 § punkt 9 LSS, SOSFS 2002:9 (S), Länsstyrelsernas riktlinjer för enskild verksamhet enligt SoL och LSS)

För att uppfylla de krav som ställs skall:

- boendet ligga i nära anslutning till nödvändiga kommunikationer och allmän service som post, bank och affärer
- bostaden i särskilda boendeformer skall vara fullvärdig med eget rum, toalett, dusch och kokmöjligheter. För hem för viss annan heldygnsvård som korttidsboende, rehabiliterings eller avlastningshem är eget rum med toalett och dusch önskvärt.
- boendet skall för att undvika en institutionell boendemiljö utformas så hemlikt som möjligt, inte vara samlokaliserad med annan liknande verksamhet och heller inte vara för stort. Det kan exempelvis innebära att:
 - Antal boende i gruppboende inte bör överstiga sex personer
 - Antal boende i serviceboende inte bör överstiga tio personer
 - Antal boende i korttidsboende inte bör överstiga tjugo personer

Länsstyrelsens bedömning

Uppfyller kraven

- på boendemiljön när det gäller fullvärdiga lägenheter, tillgänglighet och yttre miljö.

Uppfyller ej kraven

- på antal personer i boendet.

Länsstyrelsens iakttagelser

Bautastensgatan ligger i ett område med flera flerfamiljshus intill ett villaområde. Servicebostaden är inrymd i ett tvåvåningshus. De boende har små men fullvärdiga lägenheter. På bottenvåningen finns personalutrymmen och gemensamma utrymmen. Ett serviceboende som innehåller 14 lägenheter gränsar till vad som kan uppfattas som institutionsliknande och Länsstyrelsen vill understryka vikten av att en ytterligare utbyggnad av serviceboendet inte bör ske. Allmänna kommunikationer och viss service finns i närheten

I grannfastigheten, Bautastensgatan 13 finns ett ALTBO för personer med missbruksproblem. Där bor 16 personer.

11.3 Verksamhetens innehåll och 11.4 Individuell planering

Länsstyrelsens bedömningsgrunder

Verksamhetens innehåll bör utformas utifrån kunskapen om personer med psykiska funktionshinders behov av ett fungerande boende och inriktas mot att ge målgruppen ökade möjligheter att delta i samhällets gemenskap och leva som andra.

(3 kap. 6 § SoL, 5 kap. 7 § SoL, 7 och 9 §§ LSS)

För att uppfylla de krav som ställs bör:

- verksamheten erbjuda ett innehåll/insatser som ligger i linje med verksamhetens uppdrag och motsvara de boendes behov av ett fungerande boende
- verksamhetens insatser anpassas efter var och ens behov och förutsättningar samt ha motiverande och rehabiliterande inslag
- de boende ha tillgång till en kontinuerlig kontakt i personalgruppen

Länsstyrelsens bedömningsgrunder

De insatser personer med psykiska funktionshinder får inom ramen för verksamheten skall planeras och systematiskt följas upp. En individuell plan bör upprättas där det framgår vilka insatser som utgår samt målet för dessa.

(11 kap. 5 § SoL, 7 och 10 §§ LSS, SOSFS 1998:8 (S))

För att uppfylla de krav som ställs:

- bör verksamheten planera sina insatser för enskilda boenden och formulera individuella mål
- skall den individuella planeringen samt genomförandet av insatser inom verksamhetens ram dokumenteras
- bör verksamheten genomföra en systematisk uppföljning av insatserna för enskilda boende
- bör den individuella planeringen vara samordnad med övriga insatser som utgår från andra berörda enheter/organisationer/myndigheter i de fall enskilda boende så önskar.

Länsstyrelsens bedömning

Uppfyller kraven

- på verksamhetens innehåll och planering. Länsstyrelsen anser att det är positivt att verksamheten arbetar med att vidareutveckla innehållet i individuell planering.

Länsstyrelsens iakttagelser

Enligt verksamhetschefen finns det inga skriftliga mål formulerade för Bautastensgatan. De konkreta målen är dock enligt verksamhetschefen att via ett praktiskt och individuellt stöd minska den boendes behov av personaltöd och öka dennes självständighet. Viss dokumentation finns kring arbetssättet.

Samtliga boende har kontaktpersoner i personalgruppen. Det finns möjlighet att byta kontaktperson om det inte fungerar.

Personalgruppen ger den enskilde stöd utifrån den individuella planeringen som sker med den enskilde, kontaktperson, socialsekreteraren och ibland psykiatrirepresentant. Social-sekreteraren har fortsatt ansvar för den enskildes insats. Planeringen följs upp var tredje till sjätte månad, men det sker inte alltid. Den enskilde själv är alltid med när uppföljning sker. Målet enligt såväl verksamhetschef som personal är att alla skall ha skräddarsydda lösningar, vilket ca hälften av de boende får. En svårighet är att de boende själva inte alltid inser sina egna behov och att de kan sakna sjukdomsinsikt. Enligt verksamhetschefen får de flesta av de boende tillräckligt omfattande insatser vilket motsvarar deras behov.

Möjligheterna för den enskilde att beviljas ledsagning och kontaktperson enligt SoL eller LSS är enligt personalen begränsade eftersom socialsekreterarna säger att det inte finns sådana insatser. *Länsstyrelsen vill understryka den enskildes rätt att få information om och att ansöka om ledsagning och kontaktperson både enligt SoL och LSS.*

Under det senaste året har en person flyttat till Rebo och en person har, efter en mellanperiod på sjukhem, flyttat till en gruppboende.

Länsstyrelsen anser att det är positivt att verksamhetens inriktning är att stödja den enskilde till ett så självständigt liv som möjligt. För några av de boende kan t.ex. egen lägenhet vara ett mål. Länsstyrelsen vill dock poängtera att bostad med särskild service är den enskildes hem och kan inte betraktas som en tillfällig bostad. Bostad med särskild service, vilket Bautastensgatan definieras som, kan aldrig bli en del i en "kvalificeringskedja" där t.ex. Rebo och/eller ett Altboboende är nästa steg på vägen mot egen lägenhet.

12. Verksamhet för sysselsättning, Bjurslättstorg 1

12.1 Beskrivning av verksamheten

Form och uppdrag

Bjurslättstorg 1 (BT 1) är en dagverksamhet och ett träffställe för psykiskt funktionshindrade.

Det finns inte preciserade politiska mål eller uppdrag för Bjurslättstorg enligt verksamhetschefen, men de konkreta målen är att tillsammans med den enskilde minska isolering och att erbjuda strukturerad och meningsfull sysselsättning.

Personalgruppen har formulerat skriftliga mål såsom att den enskilde skall ges möjlighet till ett självständigt liv, se sina möjligheter och sin specifika begåvning genom att kunna överblicka och konkret påverka verksamheten på Bjurslättstorg.

Alla deltagare erbjuds att ingå personliga avtal och ca 95 % av deltagarna har tackat ja till sådana avtal. Det individuellt utformade avtalet innehåller sysselsättningens syfte, innehåll och omfattning.

Målgrupp/antal deltagare

Målgruppen är psykiskt funktionshindrade från i första hand stadsdelarna på Hisingen.

Cirka 100 personer kommer dagligen till Bjurslättstorg för att delta i fasta grupper, kurser eller för att bara träffas. Verksamheten tar emot alla. Någon diagnos efterfrågas inte. Det kan dock vara svårigheter för personer med t.ex. utvecklingsstörning eller dubbeldiagnos att finna en plats i gruppen. Ca 10 % av besökarna har invandrarbakgrund.

Personal

Sju personer arbetar heltid i verksamheten. Utbildningsbakgrund är vårdbiträde, mentalskötare, terapibiträden, journalist och fritidspedagog. Verksamhetschefen är socionom och ansvarar också för två bostäder med särskild service.

Personalen anser att de är för få för att möta alla deltagares behov medan verksamhetschefen anser att resurserna är tillräckliga. Enligt verksamhetschefen är det inte någon stor personalomsättning.

Vad erbjuder verksamheten?

Verksamhetschef och personal anger att verksamheten erbjuder strukturerad sysselsättning, arbetsträning, utbildning och fritidsaktiviteter. De aktivitetsgrupper som finns är bl.a. datakurs, kvinnogrupp, målning, snickeri, skogsgrupp, kulturgrupp, reseckel, klädsömnad, vävning, matlagning, bakning, dans, fiskegrupp, stadsvandring, musik och vattengympa.

Det finns dessutom arbetsinriktade verksamheter för dem som vill prova sin förmåga för att senare gå ut på arbetsmarknaden:

- Kök och café vilket innebär skötseln av köket på Bjurslättstorg samt under sommartid driften av Slättas café vid Slättadamm som betjänar allmänheten med kaffe, glass våfflor m.m.
- Receptionen på Bjurslättstorg.
- Redaktion för tidningen Solkatten.

Andra myndigheter har förväntningar på arbetsträning/bedömning men det utförs inte på Bjurslätts Torg 1.

Verksamheten befinner sig i en utvecklingsfas och söker nya former för sysselsättning med en tydligare strategi i vart den skall leda för individen t.ex. att i större utsträckning finna sysselsättning på andra ordinarie arbetsplatser.

12.2 Miljö

Länsstyrelsens bedömningsgrunder

Kommunen skall medverka till att personer med psykiska funktionshinder får en meningsfull sysselsättning och vid behov inrätta lämpliga verksamheter för sysselsättning.
(5 kap. 7 § SoL, 3 kap. 6 § SoL, 9§ LSS)

För att uppfylla de krav som ställs bör:

- verksamheten ligga i nära anslutning till nödvändiga kommunikationer eller finnas på gångavstånd från den enskildes bostad.
- verksamheten ha tillgång till nödvändig utrustning .

Länsstyrelsens bedömning

Uppfyller kraven

- Länsstyrelsen bedömer att Bjurslätts torg uppfyller kraven på närhet, utrustning och i övrigt en för verksamheten anpassad miljö.

Länsstyrelsens iakttagelser

Dagverksamheten ligger vid ett torg i anslutning till ett större bostadsområde nära till rekreationsområden. Lokalen innehåller många små rum och rymlig matsal och sällskapsrum. De intervjuade anser att det är ändamålsenliga lokaler. Bussar går en gång i halvtimmen.

Personalen anser att verksamhetens läge inte är så bra eftersom Bjurslätts torg är inte något levande torg.

12.3 Verksamhetens innehåll

Länsstyrelsens bedömningsgrunder

Verksamhetens innehåll bör utformas utifrån kunskapen om personer med psykiska funktionshinders behov av meningsfull sysselsättning och inriktas mot att ge målgruppen ökade möjligheter att delta i samhällets gemenskap och leva som andra.

(3 kap. 6 § SoL, 5 kap. 7 § SoL, 7 och 9 §§ LSS)

För att uppfylla de krav som ställs bör:

- verksamheten erbjuda ett innehåll/insatser som ligger i linje med verksamhetens uppdrag och motsvara deltagarnas behov av en meningsfull sysselsättning
- verksamhetens insatser anpassas efter var och ens behov och förutsättningar
- verksamheten har en motiverande och rehabiliterande inriktning som bland annat kan exemplifieras av tillgång till arbets- och träningsplatser
- deltagarna i verksamheten ha tillgång till en kontinuerlig kontakt i personalgruppen

Länsstyrelsens bedömning

Uppfyller kraven:

Länsstyrelsen bedömer att Bjurslätts torg uppfyller ovan ställda krav på innehåll.

12.4 Sammanfattande bedömning

I verksamheten finns system för kontaktperson/handledare som de enskilda kan vända sig till när de behöver olika typer av hjälp och stöd.

Länsstyrelsen anser att utbudet som erbjuds i aktivitetshuset är bra och varierande. Det är också positivt att arbetsinriktad verksamhet finns i huset som ett steg inför ”utslussad” sysselsättning/arbete i grupp eller individuellt. Länsstyrelsen anser det viktigt att personalen får stöd och möjligheter att förverkliga de goda intentionerna om att skapa arbetstillfällen på ordinarie arbetsplatser ute i samhället. Det kan finnas anledning att göra en översyn av personaldimensioneringen för att skapa förutsättningar för en sådan mer utåtriktad verksamhet.

DEL E – Brukarmedverkan och den enskildes självbestämmande och delaktighet

13. Kommunens inriktning mot brukarmedverkan och brukarinflytande

13.1 Information till brukar- och anhörigorganisationer

Länsstyrelsens bedömningsgrunder

Kommunen bör särskilt informera berörda brukar- och anhörigorganisationer om kommunens verksamhet för personer med psykiska funktionshinder.
(3 kap. 1 och 4 §§ SoL, 5 kap. 8 § SoL, 15 § punkt 3 LSS)

Uppfyller kraven

- Kommuner som har genomfört antingen muntliga eller skriftliga informationsinsatser under det senaste året

Uppfyller kraven:

- på informationsinsatser till brukar- och anhörigorganisationerna.

Länsstyrelsens iakttagelser

RSMH och IFS har deltagit i arbetet med att ta fram en ny inriktningsplan gällande personer med psykiskt funktionshinder på Hisingen. Båda organisationerna deltar nu med att konkretisera förslag till genomförandet av planen.

13.2 Synpunkter från brukar- och anhängigorganisationer vid planering och uppföljning av kommunens verksamheter för personer med psykiska funktionshinder

Länsstyrelsens bedömningsgrunder

Ledningen för socialtjänsten skall samverka med den organiserade brukar- och anhängigorganisationens företrädare. I sin planering och uppföljning av verksamheter som berör personer med psykiska funktionshinder skall ledningen inhämta synpunkter från brukar- och anhängigorganisationerna. (5 kap. 8 § SoL, 15 § LSS)

Uppfyller kraven

- Kommuner som frågat efter synpunkter från brukar- och anhängigorganisationerna på minst tre aktuella verksamhetsområden under det senaste året

Länsstyrelsens bedömning

Uppfyller kraven

Länsstyrelsen bedömer att stadsdelsnämnden Lundby uppfyller ställda krav på informationsinsatser och på inhämtande av synpunkter från berörda brukar- och anhängigorganisationer.

Länsstyrelsens iakttagelser

Stadsdelsnämnden har under det senaste året informerat brukar- och anhängigorganisationer både muntligt och skriftligt. Organisationerna har deltagit i arbetet att ta fram en ny inriktningsplan samt i genomförandet

14. Brukarinflytande i verksamheter för boende och sysselsättning

14.1 Möjlighet till brukarinflytande i granskade verksamheter för boende och sysselsättning

Länsstyrelsens bedömningsgrunder

Personer med psykiska funktionshinderns egna val och prioriteringar skall vara utgångspunkten för alla insatser som riktas till den enskilde. Det innebär att verksamheter för boende och sysselsättning bör finna former för inflytande för de boende respektive deltagarna i verksamheten. (SOU 1992:73 sid. 20, 1 kap. 1 § SoL, 5 kap. 8 § SoL, 6 § LSS, SOSFS 1998:8 (S))

För att uppfylla de krav som ställs skall:

- verksamheter för boende eller sysselsättning ha någon form av brukarråd eller ha utvecklat någon form för att systematiskt inhämta de boendes eller deltagarnas synpunkter på verksamheten
- de boendes eller deltagarnas synpunkter ha beaktats och påverkat verksamhetens innehåll och utformning i något eller några angivna exempel.

Länsstyrelsens bedömning

Uppfyller kraven

Länsstyrelsen bedömer att Bjursläotts torg och Bautastensgatan uppfyller ställda krav på möjlighet för deltagarna/de boende att påverka verksamhetens innehåll.

Länsstyrelsens iakttagelser

Bjursläotts torg har en styrgrupp som består av representanter från de sex stadsdelsnämndernas personalgrupper på Hisingen och RSMH Näckrosens styrelse. Hälften av styrgruppens medlemmar består av personer från Näckrosen/RSMH. Styrgruppen fattar beslut om vilken inriktning verksamheten skall ha.

Det finns ett öppet forum -husmöte- för information, idéutbyte och synpunkter på verksamheten. Husmötet är öppet för deltagare, anhöriga, personal samt personal från övriga socialtjänstverksamheter på Hisingen.

Vid allmänna möten på **Bautastensgatan** diskuteras bl.a. frågor kring kollektiv skötsel av de gemensamma utrymmena såsom tvättstuga och soprum. Någon av de boende är sekreterare. De boende har påverkat verksamheten genom att få tillstånd fler kvällsaktiviteter och utflykter samt införande av gemensam frukost.

15. Den enskildes möjlighet till självbestämmande och delaktighet

15.1 Den enskildes möjlighet till självbestämmande i stödprocessen

Länsstyrelsens bedömningsgrunder

Personer med psykiska funktionshinder skall vara delaktiga i utformningen av de insatser som planeras och genomförs. Den enskilde har rätt att få information om alternativa insatser och vara delaktig i planeringen och uppföljningen av dessa. Den enskilde skall också vara delaktig i det samarbete som sker mellan olika vård-, stöd- och rehabiliteringskontakter.

(1 kap. 1 § SoL, 3 kap 5 § SoL, 6 § LSS, SOSFS 1998:8 (S))

För att uppfylla de krav som ställs skall:

- den enskilde helt eller delvis deltagit i planering eller uppföljning av insatser vad gäller boende och sysselsättning samt att det skall framgå av den enskildes utsagor att han varit delaktig
- den enskilde ha varit delaktig helt eller delvis i det samarbete som förekommer samt att det skall framgå av den enskildes utsagor att han känner till eller varit delaktig i detta samarbete.

Länsstyrelsens bedömning

Det har inte varit möjligt för Länsstyrelsen att bedöma den enskildes delaktighet i planeringen av stödprocessen för sex personer och delaktigheten i samarbetet med andra aktörer för fem personer. Anledningen är att motivationsarbete pågår för två, att det inte går att utläsa delaktighet av akt, handläggarenkät och intervju för en person eller att tre personer inte har några insatser i form av boende eller sysselsättning.

Uppfyller kraven

- på individens delaktighet i planeringen av stödprocessen för sju av de nio personer för vilka Länsstyrelsen har kunnat göra en bedömning,
- på individens delaktighet i samarbete med andra aktörer för nio av de tio personer för vilka Länsstyrelsen har kunnat göra en bedömning.

Länsstyrelsens iakttagelser

Länsstyrelsen har i samband med aktgranskningen kunnat konstatera att det kan vara svårt att utläsa av dokumentationen i vilken utsträckning den enskilde har varit delaktig i planeringen, utformningen och uppföljningen av insatserna.

I några akter framgår att den enskilde har skrivit under den plan som upprättats. Länsstyrelsen anser att det kan vara lämpligt och att den enskilde också får ett eget exemplar av planen.

I sju av de 15 granskade akterna och handläggarenkäterna framgår att den enskilde i varierande grad är delaktig i planeringen av stödprocessen. Två av dessa personer säger i intervjuerna att de är delaktiga men att de har andra önskemål om insatser än de som det planeras för. Två personer har inte alls varit delaktiga.

15.2 Den enskildes möjlighet till självbestämmande i verksamheter för boende och sysselsättning

Länsstyrelsens bedömningsgrunder

Personer med psykiska funktionshinder skall som alla andra kunna påverka det boende eller den sysselsättning han önskar samt det stöd han eller hon behöver för ett fungerande boende och en meningsfull sysselsättning.

(1 kap. 1 § SoL, 3 kap 5 § SoL, 6 § LSS, SOSFS 1998:8 (S))

För att uppfylla de krav som ställs skall:

- den enskilde som bor i bostad med särskild service ha möjlighet till självbestämmande och en hög grad av integritet i sitt boende
- den enskilde vara delaktig i planering och uppföljning av de insatser som genomförs inom ramen för verksamheten
- den enskilde vara delaktig i det samarbete som sker mellan verksamheten och andra vård-, stöd- och rehabiliteringskontakter

Länsstyrelsens bedömning

Uppfyller kraven:

Länsstyrelsen bedömer att Bautastensgatan och Bjurslätts Torg uppfyller ställda krav på individens delaktighet i utformningen samt i planering och uppföljning av insatser.

Länsstyrelsens iakttagelser

Bautastensgatan

Arbetsplan görs tillsammans med den enskilde, socialsekreterare och kontaktperson. Representanter för psykiatrin är oftast med eftersom det är ett krav att personer som bor på Bautastensgatan skall ha en öppenvårdskontakt. Uppföljning görs var 3:e månad enligt personalen. Socialsekreteraren dokumenterar och ansvarar för plan, uppföljning och att planen blir underskriven. Den enskilde och personalen på Bautastensgatan får var sitt exemplar av den. Enligt personalen görs det planer för alla personer men planerna förvaras inte alltid på Bautastensgatan. Av planerna framgår förutom boendesituationen oftast daglig sysselsättning, fritidsaktiviteter, samarbetskontakter och hälsa- ohälsa.

Personalen anser att arbetsplanerna är ett bra redskap i arbetet. Det viktigaste är att den boende själv är med och anger såväl långsiktiga som kortsiktiga mål. Ibland bryts målen i arbetsplanen ned ytterligare till t.ex. en plan för veckan. Arbetsplanerna kan variera i detaljeringsgrad beroende på vilken socialsekreterare som har skrivit dem. Om personalen anser att planen är för övergripande eller otydlig kan de oftast ta upp det med socialsekreteraren och påverka vid de gemensamma uppföljningsmötena. Detsamma gäller om personalen anser att något i planen inte fungerar t.ex. att det inte är tillräckligt med insatser eller att något av delmålen är uppnått och den enskilde inte längre har behov av just den insatsen.

Bjurslätts Torg 1

Den enskilde bestämmer själv om och i vilken omfattning han/hon önskar delta i verksamheten. Så gott som samtliga har valt att ha individuella avtal som innehåller sysselsättningens syfte, innehåll och omfattning. Avtalen följs upp var 6:e månad.

Innhållet i planerna styrs av den enskildes önskemål och behov. Andra myndigheter/vårdgivare kan vara med vid planeringstillfällena om den enskilde så önskar.

16. Bemötande

Länsstyrelsens bedömningsgrunder

Personer med psykiska funktionshinder skall bemötas med respekt för sin integritet och sin syn på sin situation. (1 kap 1§, 3 kap 5 §, 5, 6 §§ LSS)

- För att uppfylla de krav som ställs skall det framgå av den enskildes egna utsagor att han huvudsakligen upplever sig trodd och väl bemött i sina kontakter med socialtjänsten.

Länsstyrelsens bedömning

Uppfyller kraven

Länsstyrelsen bedömer att Bautastensgatan och Bjurslätts Torg uppfyller ställda krav på gott bemötande.

Länsstyrelsens iakttagelser

Många av de intervjuade beskriver positiva erfarenheter av socialtjänstpersonalens bemötande. Elva av de tolv intervjuade anser att de nu får ett bra bemötande även om de kan ha varit mindre bra längre bakåt i tiden. En person är missnöjd och anser att han inte blir lyssnad på.

DEL F – Samverkan med andra berörda organisationer/myndigheter

17. Kommunens inriktning mot samverkan och samarbete med berörda organisationer och myndigheter

17.1 Gemensamma mål, riktlinjer och verksamhetsformer på ledningsnivå

Länsstyrelsens bedömningsgrunder

Kommunen bör tillsammans med berörda organisationer/myndigheter utforma skriftliga och gemensamma mål/policy för samverkan på politisk- och ledningsnivå.

Kommunen bör tillsammans med psykiatri utforma skriftliga riktlinjer för utskrivning eller permission från psykiatrisk heldygnsvård samt för en samordnad och individuell planering.

(2 kap. 6 § SoL, 5 kap. 8 § SoL, Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd Informationsöverföring och samordnad vårdplanering SOSFS 1996:32)

Uppfyller kraven:

- Kommuner som har gemensam mål/policy på politisk- eller ledningsnivå med psykiatri samt skriftliga riktlinjer för samverkan med psykiatri vid utskrivning från psykiatrisk slutenvård och samordnad vårdplanering.
- Kommuner som har former för samverkan eller har en eller flera gemensamma verksamheter med annan huvudman

Länsstyrelsens bedömning

Uppfyller kraven

- på gemensamma mål för samverkan med psykiatri samt gemensamma riktlinjer med psykiatri vad gäller utskrivning från psykiatrisk heldygnsvård och gemensamma riktlinjer för en samordnad planering för enskilda individer.
- på gemensamma former för samverkan på individnivå.

Länsstyrelsens iakttagelser

Stadsdelsnämnden Lundby anger i enkätsvaret att gemensamma riktlinjer finns för utskrivning från slutenvård psykiatrisk vård, s.k. samrådsanmälan. Däremot finns inte några riktlinjer som gäller permission från sådan vård. En modell för samordnad individuell plan finns men används ännu inte i någon större utsträckning.

Den senaste inriktningsplanen för personer med psykiska funktionshinder på region Hisingen skrevs i juni 2001. Planen gäller de sex stadsdelsförvaltningarna på Hisingen, Västra Götalandsregionen; SU, området Östra/psykiatri och primärvård samt RSMH och IFS.

Arbetet med genomförandet av psykiatrireformen sker i SSSH- Sjukvård och Socialtjänst i Samverkan, Hisingen. Syftet är att skapa samverkansformer på alla nivåer mellan socialtjänst och sjukvård samt skapa arbetsformer som leder till samordnade och kontinuerliga insatser till enskilda personer i målgruppen. Samverkan sker även med frivilligorganisationer, försäkringskassan och länsarbetsnämnden. Till SSSH knyts olika arbetsgrupper.

Samverkan med försäkringskassa, länsarbetsnämnd, socialtjänst, primärvård och psykiatri sker inom beställarförbundet DELTA och projektet Riggen som verkar för rehabiliteringsinsatser till personer som har psykisk ohälsa.

17.2 Samarbete kring enskilda individer

Länsstyrelsens bedömningsgrunder

Personer med psykiska funktionshinder har rätt att få helheten av sina behov uppmärksammade. Insatser mellan olika aktörer bör samordnas utifrån den enskildes behov och förutsättningar. Handläggaren vid socialtjänsten bör uppmärksamma behoven i sin helhet, känna till den enskildes övriga centrala vård- och rehabiliteringsinsatser samt verka för en samordning både vad gäller planering och uppföljning av insatser.

(3 kap. 5 § SoL, 14 § punkt 7 LSS, SOSFS 1996:32 (M))

För att uppfylla de krav som ställs bör:

- den enskildes kontakter med psykiatri samt annan/andra centrala vård- eller rehabiliteringskontakter vara kända av ansvarig handläggare. Kända kontakter bör motsvaras av den enskildes egna utsagor.
- det finnas samarbete med psykiatri eller med någon annan av den enskildes centrala vård- och rehabiliteringskontakter. Samarbetet skall (i förekommande fall) motsvaras av den enskildes egna utsagor om det samarbete han eller hon själv önskar.

Länsstyrelsens bedömning

Bedömning är inte aktuell för två personer för vilka motivationsarbete pågår.

Uppfyller kraven:

- på att känna till individens centrala vård- och stödkontakter för samtliga tretton personer för vilka frågeställningen är aktuell.
- på samarbete med individens centrala vård- och stödkontakter elva av de tretton personer där samverkan behövs.

17.3 Samarbetsformer mellan verksamhet för boende och andra berörda organisationer/myndigheter

Länsstyrelsens bedömningsgrunder

Verksamheter för boende skall ha en inriktning mot samarbete med andra berörda organisationer och myndigheter som ligger i linje med verksamhetens uppdrag och gärna samarbeta med brukar- och anhörigorganisationer på orten.

(2 kap. 6 § SoL, 3 kap. 5 § SoL, 5 kap. 8 § SoL, 15 § punkt 7 LSS)

För att uppfylla de krav som ställs skall:

- personal i verksamheter för boende känna till den enskildes centrala kontakter inom kommun och landsting förutsatt att den enskilde själv så önskar.
- verksamheten ha en tydlig och adekvat inriktning mot samarbete
- verksamheten ha ett formaliserat system för samarbete med andra enheter inom socialtjänsten och psykiatrin på både organisations- och individnivå

Länsstyrelsens bedömning

Uppfyller kraven

- Länsstyrelsen bedömer att Bautastengatan uppfyller ställda krav på samarbete utifrån individens behov.

Länsstyrelsens iakttagelser

Personalgruppen samverkar med olika myndigheter och organisationer på individplan men inte på organisationsnivå.

17.4 Samarbetsformer mellan verksamheter för sysselsättning och andra berörda organisationer/myndigheter

Länsstyrelsens bedömningsgrunder

Verksamheter för sysselsättning skall ha en inriktning mot samarbete med andra berörda organisationer och myndigheter som ligger i linje med verksamhetens uppdrag och gärna samarbeta med brukar- och anhörigorganisationer på orten.

(2 kap. 6 § SoL, 3 kap. 5 § SoL, 5 kap. 8 § SoL, 15 § punkt 7 LSS)

För att uppfylla de krav som ställs skall:

- personal i verksamheter för sysselsättning känna till den enskildes centrala kontakter inom kommun och landsting förutsatt att den enskilde själv så önskar.
- verksamheten ha en tydlig och adekvat inriktning mot samarbete
- verksamheten ha ett formaliserat system för samarbete med andra enheter inom socialtjänsten, psykiatri, försäkringskassan och arbetsförmedlingen på både organisations- och individnivå

Länsstyrelsens bedömning

Uppfyller kraven

- Länsstyrelsen bedömer att personalen vid Bjursläatts Torg 1 har kunskap om den enskildes kontakter och samverkar med dem när det finns behov och den enskilde önskar det.

DEL G – Kvalitetssystem och personalens kompetensutveckling

18. Kommunens kvalitetssystem och kvalitetsutveckling

18.1 Kvalitetssystem för kommunens sociala verksamhet

Länsstyrelsens bedömningsgrunder

Kommunen bör ha ett system för kvalitetsutveckling som gäller det sociala arbetet med personer med psykiska funktionshinder.

(3 kap. 3 § SoL, 6 § LSS, SOSFS 1998:8 (S))

Uppfyller kraven

- Kommuner som har ett sådant kvalitetssystem

Länsstyrelsens bedömning

Uppfyller kraven

- Länsstyrelsen bedömer att stadsdelsnämnden Lundby uppfyller ställda krav.

Länsstyrelsens iakttagelser

Enligt enkätsvaret finns ett kvalitetssystem som gäller för insatser till personer med psykiska funktionshinder. Delar av SIQ:s kvalitetssäkring tillämpas. Ansvaret för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling har delegerats av nämnden till chefen för individ- och familjeomsorgen, verksamhetschef och förste socialsekreterare.

I Göteborgs stads budget för 2003 anges under rubriken kvalitetsutveckling bl.a. att alla verksamheter skall arbeta aktivt med kvalitetsutveckling. Resurser skall avsättas för analys-, utvecklings- och uppföljningsarbete. Uppföljning skall göras så att kvaliteten i verksamheten kan mätas. Bokslutsarbetet skall vara upplagt så att nämnden kan utvärdera verksamheten mot av fullmäktige fastställda mål, riktlinjer och lokal nivå. Förändringar skall uppmärksammas och analyseras. De politiska målen skall brytas ned så att de blir uppföljningsbara och går att följa över tid. Verksamhetsplan och verksamhetsberättelse skall utvecklas till stöd för verksamhetens styrning och uppföljning samt medarbetarnas delaktighet.

18.2 Skriftliga riktlinjer och kvalitetsarbete på Bautastensgatan

Länsstyrelsens bedömningsgrunder

Verksamheter för boende skall ha ett system för att säkra och utveckla kvaliteten i verksamheten. Systemet skall omfatta för verksamheten relevanta områden och kvaliteten i verksamheten skall fortlöpande förbättras i linje med psykiatrireformens intentioner. Verksamheten skall vidare ha skriftliga riktlinjer för hantering av klagomål, Lex Sarah samt i förekommande fall för personskada enligt LSS. (3 kap. 3 § SoL, SOSFS 1996:17, SOSFS 1998:8 (S), SOSFS 2000:5 (S))

För att uppfylla de krav som ställs skall:

- verksamheten ha ett system för att säkra och utveckla kvaliteten i verksamheten med en ansvarig person
- något eller några relevanta områden ha fokuserats i kvalitetsarbetet och lett till fram till ett förbättringsarbete
- verksamheten ha skriftliga riktlinjer för hantering av klagomål samt anmälan om missförhållanden (Lex Sarah) eller hantering av personskada enligt LSS i förekommande fall.
- personalen känna till verksamhetens kvalitetssystem och delta i kvalitetsarbetet
- riktlinjerna för Lex Sarah eller personskada enligt LSS vara kända och tillämpas av personalen i verksamheten

Länsstyrelsens bedömning

Uppfyller ej kraven

- Länsstyrelsen bedömer att Bautastensgatan inte uppfyller ställda krav på kvalitetsutveckling och skriftliga riktlinjer.

Länsstyrelsens iakttagelser

Det finns inga skriftliga riktlinjer för Lex Sarah eller för hur de boendes klagomål skall tas emot.

Enligt verksamhetschefen användes inte Balanserade styrkort för denna verksamhet men enligt såväl verksamhetschef och personal har information givits om ett kommande kvalitetssystem men arbetet har ännu inte påbörjats. En metodutvecklare finns för att medverka i utvecklingen av både boenden och sysselsättning.

18.3 Skriftliga riktlinjer och kvalitetsarbete på Bjurslätts Torg 1

Länsstyrelsens bedömningsgrunder

Verksamheter för sysselsättning skall ha ett system för att säkra och utveckla kvaliteten i verksamheten. Systemet skall omfatta för verksamheten relevanta områden och kvaliteten i verksamheten skall fortlöpande förbättras i linje med psykiatrireformens intentioner. Verksamheten skall vidare ha skriftliga riktlinjer för hantering av klagomål, Lex Sarah samt i förekommande fall för personskada enligt LSS. (3 kap. 3 § SoL, SOSFS 1996:17, SOSFS 1998:8 (S), SOSFS 2000:5 (S))

För att uppfylla de krav som ställs skall:

- verksamheten ha ett system för att säkra och utveckla kvaliteten i verksamheten med en ansvarig person
- något eller några relevanta områden ha fokuserats i kvalitetsarbetet och lett till fram till ett förbättringsarbete
- verksamheten ha skriftliga riktlinjer för hantering av klagomål samt anmälan om missförhållanden (Lex Sarah) eller hantering av personskada enligt LSS i förekommande fall.
- personalen känna till verksamhetens kvalitetssystem och delta i kvalitetsarbetet
- riktlinjerna för Lex Sarah eller personskada enligt LSS vara kända och tillämpas av personalen i verksamheten

Länsstyrelsens bedömning

Uppfyller kraven

- på kvalitetsarbete men uppfyller inte de krav som ställs på skriftliga rutiner för hantering av deltagarnas klagomål.

Länsstyrelsens iakttagelser

Det finns ett kvalitetssystem med plan och angiven ansvarig person. Systemet innefattar förhållningssätt och metoder samt kompetens. Enligt verksamhetschefen följs målen upp i budget, årsberättelse, enkäter och verksamhetsplan.

Det sker en systematisk uppföljning av deltagarnas syn på verksamheten genom brukarråd, allmänna möten samt enkäter.

Föreståndaren har också en speciell funktion som metodutvecklare i sysselsättningen.

Kraven på tillämpning av Lex Sarah gäller inte de rehabiliteringsverksamheter som inte har tydliga uppgifter vad gäller omsorger (service och omvårdnad) enligt SOSFS 2000:5 (S).

19. Personalens kompetensutveckling

19.1 Plan för personalens kompetensutveckling på övergripande ledningsnivå

Länsstyrelsens bedömningsgrunder

Kommunen skall ha en plan för kompetensutveckling för personal som arbetar med personer med psykiska funktionshinder.
(SOSFS 1998:8 (S))

Uppfyller kraven

- Kommuner som har en skriftlig plan för personalens kompetensutveckling

Länsstyrelsens iakttagelser

Enligt stadsdelsnämndens svar på planeringsenkäten finns inte någon särskild plan för kompetensutveckling för personal som arbetar med personer med psykiska funktionshinder.

19.2 Handläggarnas tillgång till handledning, vägledning och fortbildning

Länsstyrelsens bedömningsgrunder

För arbetet med personer med psykiska funktionshinder skall det finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet. Handläggare som är ansvariga för att bedöma personer med psykiska funktionshinders behov och besluta om insatser bör därför ha möjlighet till regelbunden vägledning, handledning och fortbildning.
(3 kap. 3 § SoL, SOSFS 1998:8 (S))

För att uppfylla de krav som ställs skall:

- ansvariga handläggare ha tillgång till en regelbunden vägledning eller handledning
- ansvariga handläggare ha tillgång till fortbildning i arbetet eller anse att de har en tillräcklig utbildning för sina nuvarande arbetsuppgifter

Länsstyrelsens bedömning

Uppfyller kraven

- Länsstyrelsen anser att stadsdelsnämnden Lundby uppfyller ställda krav på handledning, vägledning och fortbildning.

Länsstyrelsens iakttagelser

Handläggarna uppger att de får tillräckligt stöd och har tillräcklig utbildning för att kunna arbeta med personer med psykiska funktionshinder. De har regelbunden handledning, intern och extern. Tre av fem handläggare har fått speciell utbildning för att arbeta med personer med psykiska funktionshinder.

19.3 Personalens kompetens och deras tillgång till handledning, vägledning och fortbildning på Bautastensgatan

Länsstyrelsens bedömningsgrunder

För arbetet med personer med psykiska funktionshinder skall det finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet. (3 kap. 3 § SoL, SOSFS 1998:8 (S))

För att uppfylla de krav som ställs skall:

- personal i verksamheter för boende ha en utbildning och en erfarenhet som motsvarar de boendes behov och verksamhetens uppdrag. Det innebär att personalen skall ha adekvat grundutbildning inom det psykosociala fältet samt lämplig erfarenhet för arbete med målgruppen.
- personalen i verksamheter för boende ha tillgång till regelbunden vägledning, handledning samt fortbildning. Fortbildningen bör vara utformad efter var och ens behov av kompetensutveckling.
- personalen i verksamheten för boende sträva mot en kontinuerlig kompetenshöjning och ta aktiv del i den fortbildning, vägledning och handledning som erbjuds

Länsstyrelsens bedömning

Uppfyller ej kraven

- Länsstyrelsen bedömer att Bautastensgatan inte uppfyller ställda krav på regelbunden fortbildning och vägledning.

Länsstyrelsens iakttagelser

Personalen anser att det inte finns tillräckliga möjligheter till fortbildning. Vid utvecklingssamtalen tas dock frågan upp. De anser inte heller att de får tillräcklig arbetsledning i det dagliga arbetet vilket innebär att personalen vägleder varandra.

Gruppen har kontinuerlig handledning sedan tre år.

Metodutvecklaren är inte tillgänglig för boendepersonalen alltsedan våren 2002.

Verksamhetschefen anser att personalen får både fortbildning och arbetsledning. Personalen har haft möjlighet att delta i enstaka kurser och konferenser.

19.4 Personalens kompetens i verksamhet/er för sysselsättning och deras tillgång till handledning, vägledning och fortbildning

Länsstyrelsens bedömningsgrunder

För arbetet med personer med psykiska funktionshinder skall det finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet. (3 kap. 3 § SoL, SOSFS 1998:8 (S))

För att uppfylla de krav som ställs skall:

- personal i verksamheter för sysselsättning ha en utbildning och en erfarenhet som motsvarar deltagarnas behov och verksamhetens uppdrag. Det innebär att personalgruppen skall ha en lämplig variation av yrkesutbildning och erfarenhet av arbete med målgruppen.
- personalen i verksamheter för sysselsättning ha tillgång till regelbunden vägledning, handledning samt fortbildning. Fortbildningen bör vara utformad efter var och ens behov av kompetensutveckling.
- personalen i verksamheten för boende sträva mot en kontinuerlig kompetenshöjning och ta aktiv del i den fortbildning, vägledning och handledning som erbjuds

Länsstyrelsens bedömning

Uppfyller ej kraven

- Länsstyrelsen bedömer att Bjursläatts Torg 1 inte uppfyller ställda krav på fortbildning.

Länsstyrelsens iakttagelser

Personalen anger att de har önskemål om speciellt riktad utbildning för personal på aktivitetshuset vilket inte har tillgodosetts. Verksamhetschefen uppger att vidareutbildningar planeras utifrån konstaterade behov. Personalen har extern handledning och vägledning sker dels genom metodutvecklaren dels genom kollegor.

Södra Hamngatan 3, 403 40 GÖTEBORG
Telefon 031-60 50 00, Fax 031-60 51 41. ISSN 1403-168X